

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce

Šedá ekonomika a švarcsystém

Plzeň 2016

Filip Barcák

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra finančního práva a národního hospodářství

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

Šedá ekonomika a švarcsystém

Vedoucí diplomové práce: JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová

Plzeň 2016

Filip Barcík

Prohlašuji, že sem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V plzni 29. 3. 2016

Filip Barcík

Tímto bych chtěl poděkovat paní JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové za vedení mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Šedá ekonomika.....	5
2.1. Měření velikosti šedé ekonomiky.....	6
2.1.1. Přímé metody.....	6
2.1.2. Metody za pomoci dotazníkových průzkumů.....	6
2.1.3. Metody za pomoci daňových auditů.....	7
2.2. Nepřímé metody.....	7
2.2.1. Metody rozporu.....	7
2.2.2. Metody trhu práce.....	8
2.2.3. Monetární metody.....	8
2.2.4. Metody měření fyzických vstupů.....	8
2.2.5. Metody modelové.....	9
3. Příčiny a důsledky šedé ekonomiky.....	9
3.1. Příčiny šedé ekonomiky.....	9
3.1.2. Daně, sociální a zdravotní pojištění.....	9
3.1.3. Regulace, institucionální kvalita a služby veřejného sektoru.....	10
3.2. Důsledky šedé ekonomiky.....	12
4. Pojem a podstata švarcsystému.....	14
4.1. Pojem závislá práce.....	15
5. Švarcsystém a jeho historický vývoj.....	17
5.1. Zákaz švarcsystému.....	18
5.2. Částečná liberalizace a zákon č. 369/2000 Sb.....	19
5.3. Opětovný přísný švarcsystému od 1. 1. 2012.....	19
6. Znaky švarcsystému a závislé práce.....	20
6.1. Znaky závislé práce.....	20
6.1.1. Práce vykonávaná ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti.....	20
6.1.2. Práce jménem zaměstnavatele.....	21
6.1.2.1. Outsourcing.....	23
6.1.3. Práce podle pokynů zaměstnavatele.....	24
6.1.4. Osobní výkon práce zaměstnancem.....	25
6.2. Dílčí znaky švarcsystému.....	26
7. Vybraná judikatura upřesňující výklad švarcsystému.....	30
7.1. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004.....	30
7.2. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011.....	35
8. Příčiny a důsledky švarcsystému.....	38
8.1. Příčiny švarcsystému.....	38
8.2. Důsledky švarcsystému.....	38
8.2.1. Důsledky z pohledu pracovního práva.....	38
8.2.2. Důsledky z pohledu finančního práva.....	40
9. Kontrola a postih švarcsystému.....	41
9.1. Kontrola a postih švarcsystému na základě pracovního práva.....	41
9.1.1. Správní řízení.....	43
9.1.2. Teorie vs. praxe.....	44
9.2. Kontrola a postih švarcsystému z pohledu finančního práva.....	46
9.2.1. Doměření daně z příjmů fyzické osoby ze závislé činnosti.....	49

9.2.2. Dvojití odvedení daně z příjmů fyzických osob.....	49
9.2.3. Odvody na veřejnoprávní pojištění.....	50
9.2.4. DPH.....	50
9.2.5. Sankce ve formě trestního postihu.....	51
10. De lege ferenda.....	52
11. Závěr.....	54
12. Seznam zdrojů.....	55
12.1. Knižní publikace.....	55
12.3. Internetové zdroje.....	57
12.4. Právní předpisy.....	58
12.5. Judikatura.....	59
13. Resume.....	61

1. Úvod

Tématem mé diplomové práce je Šedá ekonomika a švarcsystém. Téma jsem si vybral z důvodu, že považuji šedou ekonomiku a švarcsystém jako velmi aktuální a diskutované téma a problematikou švarcsystému se zabývám značnou část mého studia na právnické fakultě. Téma jsem si vybral mimo jiné z důvodu, že konkrétně pojetí švarcsystému má ve společnosti statut problematiky, která rozděluje odbornou i laickou veřejnost. Proto jsem se rozhodl zpracovat toto téma, abych čtenářům poskytl fundovanou analýzu, uvedl ji do širších souvislostí a nabídl čtenářům můj osobní názor na šedou ekonomiku a švarcsystém.

Konkrétně švarcsystém mi přijde zajímavý tím, že se nejedná o problematiku, která by se týkala jen jednoho právního odvětví, ale jedná se o kombinaci pracovněprávní a finančněprávní úpravy a pro správné pochopení je třeba využít obě právní odvětví. Svojí ekonomickou výhodností zlákal nejednoho podnikatele, který byl ochotný v honbě za minimalizací nákladů sáhnout k této dnes nelegální praxi v oblasti zaměstnávání.

Cílem této práce je podat za pomoci deskriptivní, analytické a komparativní metody srozumitelný výklad ve věci šedé ekonomiky a švarcsystému jakožto konkrétního jevu v rámci šedé ekonomiky.

Práce začíná kapitolou nazvanou „Šedá ekonomika – pojem a podstata“. Zabývám se v ní pojmovým a teoretickým vymezením šedé ekonomiky a způsoby jak se měří její rozsah. Další kapitola doplňuje vymezení šedé ekonomiky a nazývá se „Příčiny a důsledky šedé ekonomiky“. V této kapitole se snažím přiblížit důvody existence a vzniku šedé ekonomiky a její negativní i pozitivní dopady na hospodářství, obyvatele a společnost.

Dále pokračuji kapitolou „Pojem a podstata švarcsystému“, kde se zabývám pojmovým a teoretickým vymezením pojmu švarcsystému. Navazuji kapitolou „Švarcsystém a jeho historický vývoj“, která je historickým exkurzem do problematiky švarcsystému a především se snaží popsat legislativní vývoj.

Aby bylo možné švarcsystém právně vymežit, je třeba uvést kapitolu „Znaky švarcsystému a závislé práce“, která je stěžejní pro pochopení švarcsystému a uvádí znaky, které jsou výsledkem rozsáhlé judikatury na toto téma. Judikatuře se věnuji v další kapitole s názvem „Vybraná judikatura upřesňující výklad švarcsystému“. Jedná se o rozbor dvou podle mě významných judikátů v oblasti švarcsystému.

Stejně jako u kapitol šedé ekonomiky je důležité vysvětlit důvody aplikace švarcsystému a její následky. Tomuto vysvětlení se věnuji v kapitole „Příčiny a důsledky švarcsystému“. Podstatnou kapitolou mé práce je „Kontrola a postih švarcsystému“, kde se zabývám systémem kontroly švarcsystému a jeho sankcionováním. Moji diplomovou práci zakončuji úvahami de lege ferenda.

2. Šedá ekonomika

Šedá ekonomika je fenomén, se kterým se setkal asi každý z nás ať už vědomě či nevědomě. Šetření Eurobarometer 402¹ z roku 2014, zadávané Evropskou komisí, provádělo průzkum u respondentů členských zemí ohledně nelegální práce a 20% respondentů z České republiky uvedlo, že za uplynulý rok využili služeb a zboží, které byly vyprodukovány za pomoci výkonu nelegální práce. Dále šetření uvádí, že zhruba 30% respondentů z České republiky má ve svém okolí, někoho kdo vykonává nelegální práci. Z šetření dále vyplynulo, že více jak třetina společností v České republice je znevýhodněna existencí konkurenčních subjektů využívajících výhody nižších daňových povinností a souvisejících regulací.

Šedá ekonomika je díky své podstatě velmi špatně definovatelný pojem. Jedna z definic převládající v odborných kruzích je, že se jedná o formu ekonomiky, která se jako dynamický element vyskytuje po boku oficiální ekonomiky a pojímá v sobě všechny činnosti vytvářející přidanou hodnotu², které nejsou oficiálně zaznamenány, ačkoliv by měly být započteny do hrubého národního důchodu.³

Šedá ekonomika je také nazývána jako stínová, skrytá, podzemní, neformální, nezjištěná, nezaznamenaná, paralelní, neviditelná, sekundární, neoficiální, zahalená či kradmá ekonomika. Mnohost těchto názvů souvisí s nejednotností mezi odbornou veřejností. Ačkoliv každý definuje tento fenomén jinak, spojujícím prvkem pro všechny teze je, že vnímají stejně negativní dopad tohoto fenoménu.

Většina zemí vyvíjí nemalou snahu o minimalizování šedé ekonomiky ne

1 Special Eurobarometer 402: Undeclared work in the European Union. *Europa.eu* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_402_en.pdf

2 Může jít o zcela legální činnosti jen nedochází k jejich řádnému zdanění

3 FASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. I. Praha: Soudy, 2007. ISBN 978-80-86846-21-7. s.16

li o její úplné vymýcení.⁴ Tato snaha spočívá především v sankcionování účasti na šedé ekonomice a její kontroly. Osobně si myslím, že nejvhodnějším způsobem jak se zbavit šedé ekonomiky, je koncipování zákonné úpravy tak, aby vůbec nevznikl důvod pro aktivity v šedé ekonomice.

„Dle odhadu Českého statistického úřadu byla velikost skryté ekonomiky v roce 2013 asi 8,9 % HPHI (celkově nezjištěná ekonomika asi 11,6 % HPH). Dle metody MIMIC byla v roce 2014 velikost šedé ekonomiky v České republice asi 15,1 % hrubého domácího produktu.“⁵

Kontrolování, sankcionování a judikatuře šedé ekonomiky se budu věnovat konkrétněji v kapitolách popisujících švarcsystém.

2.1. Měření velikosti šedé ekonomiky

Z podstaty šedé ekonomiky vyplývá, že měření její velikosti není tak jednoznačné jako je tomu u oficiální ekonomiky. Neexistuje jednoznačná shoda názorů nad tím jaký je nejvhodnější způsob jak měřit velikost šedé ekonomiky. Odborná veřejnost zabývající se ekonomikou vypracovala několik metod jak se pokusit měřit rozsah šedé ekonomiky, avšak každá z metod má své specifická úskalí. První kategorií jsou tzv. metody přímé, které měří velikost šedé ekonomiky za pomoci šetření, dotazníkových průzkumů a daňových auditů⁶.

2.1.1. Přímé metody

2.1.2 Metody za pomoci dotazníkových průzkumů

Úskalím dotazníkových průzkumů je jednoznačně motivace respondentů neuvádět zcela pravdivé odpovědi ohledně jejich aktivit a z logiky věci vyplývá,

4 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

5 RAIS, Jonáš, Aleš ROD Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

6 Průzkum a studium daňových přiznání

že jen malá část respondentů se vyjádří ohledně jejich zapojení do šedé ekonomiky. Dále může být problémem vůbec samotná forma průzkumu, kdy formulace otázek v dotazníku nemusí plně vystihovat podstatu tohoto průzkumu.⁷

2.1.3. Metody za pomoci daňových auditů

Úskalím v měření velikosti šedé ekonomiky za pomoci daňových auditů je především fakt, že jako takové může toto měření zahrnout jen ty subjekty, které jsou oficiálně registrovány a podléhají tak daňové kontrole. Měření tedy nezahrne celou škálu činností, které tvoří šedou ekonomiku.⁸⁹

2.2. Nepřímé metody

2.2.1. Metody rozporu

Nepřímé metody jsou založeny na makroekonomických indikátorech. Jedná se o širokou skupinu metod, kam lze zařadit například metody rozporu. Metody rozporu vycházejí z premisy, že činnosti tvořící šedou ekonomiku produkují sice příjmy, které je obtížné identifikovat a změřit, avšak tyto příjmy se posléze projeví jako výdaje v oficiální ekonomice. Na jedné straně jsou oficiální příjmy ekonomických subjektů a na druhé straně výdaje, ukazatele zaměstnanosti, kontrola užívání peněz a například využití elektrické energie. Rozdíl mezi příjmy a těmito výdaji tvoří objem velikosti šedé ekonomiky. Této metodě lze samozřejmě vytknout to, že počítá s alokací příjmů z šedé ekonomiky do ekonomiky oficiální.¹⁰¹¹

7 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

8 ZÍDKOVÁ, Hana. DISKUSE k METODÁM ODHADŮ STÍNOVÉ EKONOMIKY. *ACTA OECONOMICA PRAGENSIA* [online]. 2012, , 17 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=384.pdf>

9 FREY, Bruno a Friedrich SCHNEIDER. [Http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf](http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf): Neoficiální a šedá ekonomika. *Trade-off* [online]. 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf

10 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

11 FREY, Bruno a Friedrich SCHNEIDER. [Http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf](http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf)

2.2.2. Metody trhu práce

Některé nepřímé metody vycházejí z předpokladu konstantní míry ekonomické aktivity.¹² Na tomto principu je založena metoda trhu práce, která posuzuje rozdíl skutečné a oficiální aktivity na pracovním trhu. Metoda trhu práce vychází z myšlenky, že v případě kdy dojde k poklesu aktivity na oficiálním trhu práce, musí dojít k navýšení aktivity v šedé ekonomice.¹³

2.2.3. Monetární metody

Monetární metody jsou založeny na principu hotovostních transakcí, o kterých se předpokládá, že jsou v šedé ekonomice hlavním platebním stykem.¹⁴ Mezi tyto metody se řadí metody poptávky po peněžních zůstatcích a metody transakční.¹⁵

2.2.4. Metody měření fyzických vstupů

Metody měření fyzických vstupů jsou založeny na myšlence rozdílu mezi odhadovanou spotřebou elektrické energie, dle měřítek vycházejících z velikosti oficiální ekonomiky a skutečné spotřeby elektrické energie.¹⁶ Je logické, že takto nelze obsáhnout všechny aktivity v rámci šedé ekonomiky už jen pro to, že ne všechny aktivity v rámci šedé ekonomiky jsou závislé na spotřebě elektrické energie. Dalším sporným aspektem je, jak tato metoda zohledňuje technologický

content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf: Neoficiální a šedá ekonomika. *Trade-off* [online]. 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf

12 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

13 ZÍDKOVÁ, Hana. DISKUSE k METODÁM ODHADŮ STÍNOVÉ EKONOMIKY. *ACTA OECONOMICA PRAGENSIA* [online]. 2012, , 17 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=384.pdf>

14 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

15 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

16 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

vývoj a jeho dopad na spotřebu elektrické energie^{17, 18}.

2.2.5. Metody modelové

Modelové metody spočívají na modelaci vztahů v šedé ekonomice. Nejpoužívanější modelovou metodou je tzv. MIMIC metoda, která spočívá na statistické teorii latentních proměnných a identifikaci příčin a dopadů šedé ekonomiky. Výsledky této metody mohou být značně nepřesné a jsou ovlivněny specifikací konkrétního modelu a použitým vzorkem dat.¹⁹

3. Příčiny a důsledky šedé ekonomiky

3.1. Příčiny šedé ekonomiky

Existence šedé ekonomiky vedle oficiální ekonomiky má hned několik příčin. V každé zemi je příčinou existence šedé ekonomiky specifický soubor faktorů ovlivňující motivaci ekonomických subjektů zastírat svoji pravou ekonomickou činnost. Společnými příčinami pro většinu ekonomik světa je míra zdanění a regulací v daných zemích.²⁰

3.1.2. Daně, sociální a zdravotní pojištění

Odborná veřejnost se shoduje na tezi, že výše zdanění je zásadní příčinou pro rozvoj šedé ekonomiky.²¹ Nemusí to však být jen vysoká míra zdanění, ale

17 ZÍDKOVÁ, Hana. DISKUSE k METODÁM ODHADŮ STÍNOVÉ EKONOMIKY. *ACTA OECONOMICA PRAGENSIA* [online]. 2012, , 17 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=384.pdf>

18 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

19 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

20 FREY, Bruno a Friedrich SCHNEIDER. [Http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf](http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf): Neoficiální a šedá ekonomika. *Trade-off* [online]. 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf

21 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

značnou měrou se může podílet i samotná úprava výběru daní.²² Komplikované daňové systémy vykazují větší tendence pro bujení šedé ekonomiky.²³ Neefektivní proces výběru daní má za následek vyhýbání se daním ze strany ekonomických subjektů.²⁴

Míra zdanění a výše odvodů na sociální a zdravotní pojištění má přímý vliv na podnikající ekonomické subjekty tím, že zvyšují náklady, které musí ekonomické subjekty vynaložit při najímání právníků. V zemích, kde je podnikání zatíženo větší daňovou zátěží, je větší pravděpodobnost toho, že budou podnikatelé využívat práci na černo. Dále vysoké zdanění motivuje podnikatele k tomu, aby zmírnil dopad vysokého zdanění na jeho podnikání tím, že se snaží mnoha způsoby oklamat orgány, které vykonávají daňovou správu podhodnocováním zisků které těmto orgánům mají povinnost deklarovat.^{25,26}

Výše daní neovlivňuje jen podnikatelské prostředí, ale má vliv i na všechny obyvatele, spotřebitele a zaměstnance. V případě, že jsou spotřební daně, daně z přidané hodnoty a zdaňování výnosů z práce na vysoké úrovni, jsou obyvatele motivováni k obcházení těchto daní mnoha způsoby.²⁷

3.1.3. Regulace, institucionální kvalita a služby veřejného sektoru

Druhou nejpodstatnější příčinou vzniku šedé ekonomiky je míra a koncentrovanost regulace. Regulace ve formě úprav minimálních mezd, zákazu

22 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

23 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

24 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

25 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

26 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

27 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

zaměstnávání cizích státních příslušníků, překážky při získávání licencí a povolení, obchodních překážek a restrikcí, nejasný nebo zdlouhavý proces zakládání společností a restrikce na poli zaměstnávání mají za následek zvýšení nákladů společností v rámci jejich ekonomické činnosti. Čím větší je míra těchto regulací a následná intenzita jejich aplikace, jsou podnikající ekonomické subjekty více odhodlaní odklonit své aktivity z ekonomiky oficiální do stínu šedé ekonomiky.²⁸

Velmi důležitým faktorem ovlivňující vznik a rozsah šedé ekonomiky je úroveň státního aparátu. Institucionální prostředí a kvalita služeb, které poskytuje veřejný sektor ovlivňuje negativně i pozitivně podnikatelské prostředí. Daňoví poplatníci vnímají úzkou souvislost mezi jimi odvedenými daněmi a úrovní služeb, které jim poskytuje stát.²⁹ Podnikatelé nejsou motivováni k řádnému placení daní v případě, že jim stát neposkytuje dobře fungující právní systém díky němuž mohou vymáhat svá práva, ochranu osobního vlastnictví, smluvní morálku. To vše spolu s neefektivním státním aparátem a například vysokou mírou korupce vede k tendenci podnikatelů mstít se státu vyhýbáním se daňové povinnosti. Jedná se o psychologický efekt, kdy podnikatelé jsou „vychováni“ špatným příkladem, který jim nabízí stát.³⁰

Korupce je v oblasti šedé ekonomiky kapitola sama o sobě. V zemích, kde je velká míra korupčního jednání, klesá motivace k potírání šedé ekonomiky celé společnosti.³¹ Celá společnost je „otupěna“ mírou korupce a stává se latentní ve snaze potírat šedou ekonomiku a přestává si všimnout menších a méně škodlivých činností v rámci šedé ekonomiky a následně se pomalu a jistě deformují morální hodnoty.³² Ekonomické subjekty začnou vnímat šedou ekonomiku jako něco

28 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

29 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

30 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

31 RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice 01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

32 The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

naprosto běžného a ztrácejí morální zábrany a k šedé ekonomice přistupují tak, že co „neukradnou“ oni, „ukradne“ někdo jiný, takže vzniká paradoxní situace, kdy účast na šedé ekonomice je standardem a její nevyužívání vede k zásadnímu znevýhodnění.

3.2. Důsledky šedé ekonomiky

Šedá ekonomika má negativní vliv na podobu ekonomických statistik používaných pro plánování hospodářské politiky. Šedá ekonomika deformuje statistiky a tím pádem dochází k tomu, že hospodářská politika vychází ze zdeformovaných statistik a to může vést k chybné interpretaci a aplikaci těchto závěrů.³³

Jeden z důsledků šedé ekonomiky vychází z tzv. Lafferovi křivky. Jakmile je daňová zátěž příliš vysoká dochází k poklesu příjmu z výběru daní. Jak bylo uvedeno výše, vysoká daňová zátěž motivuje ekonomické subjekty k účasti na šedé ekonomice a tím se následně snižují příjmy státu z výběru daní. Většina představitelů států se snaží tento jev podchytit dalším zvýšením daňové povinnosti a tím se dostáváme do bludného kruhu a dochází k dalšímu prohlubování míry šedé ekonomiky.³⁴

Negativním důsledkem šedé ekonomiky je především její rozpínání a etablování ve společnosti. Jak sem uvedl výše, jakmile dosáhne šedá určitého levelu má společnost tendence jí více a více tolerovat což vede k dalším konsekvencím, které ovlivňují i průběh oficiální ekonomiky.³⁵

Šedá ekonomika však nemá jen negativní důsledky a jak je tomu u definice pojmu šedé ekonomiky, je i dopad šedé ekonomiky odborníky vnímán rozdílně. Jedním z momentů, kdy může šedá ekonomika přinášet pozitivní důsledky, je

33 FASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. I. Praha: Soudy, 2007. ISBN 978-80-86846-21-7. s.44

34 FASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. I. Praha: Soudy, 2007. ISBN 978-80-86846-21-7. s.44

35 FASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo*. I. Praha: Soudy, 2007. ISBN 978-80-86846-21-7. s.45

například v období ekonomických recesí. Svoji formou může být užitečná pro udržení některých oblastí a zajištění obživy pro skupinu lidí, která by jinak neměla jinou možnost jak si zajistit zdroj financí.

Pozitivní přínos šedé ekonomiky může být vnímán v úzké až organické návaznosti na oficiální ekonomiku. Šedá ekonomika může být podpůrným pilířem oficiální ekonomiky a „vykryvá“ její mezery a nedostatky a zvyšuje hospodářskou elasticitu.

4. Pojem a podstata švarcsystému

Termínem švarcsystém označujeme specifický druh nelegální práce spočívající v nelegálním zaměstnávání formou zastření faktického pracovněprávního vztahu jinou smlouvou.³⁶³⁷ Pojem jako takový by mohl jevit dojem, že se jedná o slangový výraz a slovo švarc je jen fonetický přepis německého „schwarz“ jenž znamená černý. Každý, kdo se s tímto pojmem setká poprvé, si po prostudování jeho podstaty nabude dojmu, že právě slovo švarc je použito ve spojení s „prací na černo“, ale pravda je jiná. Švarcsystém je pojmenován po jeho „průkopníku“ Miroslavu Švarcovi³⁸, který na začátku 90. let začal tento model praktikovat při svém podnikání.³⁹ Nutno podotknout, že v době, kdy Miroslav Švarc začal aplikovat „zaměstnávání na živnostenský list“, tak se nejednalo o činnost v rozporu se zákony.

Přesnou legální definici nikde nenajdeme i přesto, že jde o fenomén zasahující do pracovního práva, práva sociálního zabezpečení a finančního práva.⁴⁰ Švarcsystém jako takový je spojen především s umělým snižováním daňové povinnosti, snižování nákladů při vyplácení zaměstnanců a eliminace administrativy, která na zaměstnavatele dopadá v souvislosti s naplňováním pracovněprávních předpisů. Nemalým benefitem pro zaměstnavatele je především vymanění se z vlivu zákoníku práce, jenž klade velký důraz na ochranu zaměstnance.⁴¹

Zákon o zaměstnanosti⁴² švarcsystém vymezuje jako výkon závislé práce

36 Stanovisko k nové definici nelegální práce. *INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/vyklady/svarcsystem

37 Kompetence orgánů inspekce práce. *Státní úřad inspekce práce* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/pracovnepravni-vztahy/kompetence-organiu-inspekceprace/>

38 ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě *IHNED.cz* [online]. *Economia*, publikováno 16. 2. 2012 [cit. 17. 2. 2015]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

39 KALENSKÁ, M. Švarcsystém nezanikne ani v roce 2005. *Právní rádce*. 2005, č. 3, Nakladatelství C. H. Beck

40 ŠUBRT, Bořivoj; TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012- I. část. *Práce a mzda*. 2011, č. 12. s. 19

41 Takový zaměstnavatel pak nemusí dodržovat předpisy bezpečnosti práce.

42 § 5 písm. e) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

fyzickou osobou mimo pracovněprávní vztah. Jedná se o obcházení ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, které zní „*Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena zvláštními právními předpisy. Základními pracovněprávními vztahy podle tohoto zákona jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.*“⁴³

Obcházení spočívá v zastírání pracovněprávního vztahu uzavřením občanskoprávního nebo obchodněprávního vztahu. Místo pracovněprávního vztahu ve formě pracovního poměru nebo dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr je pracovní činnost vykonávána jako smluvní vztah dvou podnikajících subjektů.⁴⁴ Na jedné straně zaměstnavatel vystupuje jako odběratel a druhé straně vystupuje švarcsystémový “zaměstnanec“ jako dodavatel.

Švarcsystém lze chápat jako způsob podnikatelské činnosti, kdy formálně vystupující podnikatelé vykonávají pro zaměstnavatele činnost spadající do výkonu závislé práce, ale nejsou jeho zaměstnanci dle pracovněprávních předpisů. Švarcsystémový “zaměstnanec“ tedy vystupuje jako osoba samostatně výdělečně činná dle živnostenského zákona⁴⁵ a se zaměstnancem má vztah občanskoprávní nebo obchodněprávní i přesto, že činnost zaměstnance pro zaměstnavatele vykazuje známky závislé práce.⁴⁶ Jedná se tedy o jakési skryté zaměstnávání osob se živnostenským listem.⁴⁷

4.1. Pojem závislá práce

Závislou práci definuje zákoník práce jako vztah, jenž je založen na podřízenosti zaměstnance a nadřízenosti zaměstnavatele. Dále je tato závislá práce charakterizována tím, že zaměstnanec tuto práci pro zaměstnavatele vykonává za

43 § 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

44 PAVLÁTOVÁ, Jarmila. Několik poznámek k vymezení závislé práce a práce nelegální. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Pracovní právo 2012 na téma Závislá práce a její podoby*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 44. SBN 978-80-210-6084-5.

45 Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů

46 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. Práce a mzda. 2011,

47 Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 69/03

odměnu za práci, plat či mzdu. Zaměstnanec vykonává závislou práci osobně a jménem zaměstnavatele a při jejím výkonu je vázán pokyny zaměstnavatele. Zaměstnanec je odpovědný zaměstnavateli a závislou práci vykonává na jeho náklady. Zaměstnanec vykonává závislou práci na pracovišti zaměstnavatele a po dobu pracovní doby, kterou určuje zaměstnavatel.⁴⁸⁴⁹

48 § 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

49 SMEJKAL, Ladislav. Výkon závislé práce v souvislosti s dočasným přidělováním zaměstnanců. *Právní rozhledy: Časopis pro všechna právní odvětví*. 2008, roč. 16. č. 1, s. 16.

5. Švarcsystém a jeho historický vývoj

Jak jsem již uvedl výše, švarcsystém dostal své jméno podle benešovského podnikatele Miroslava Švarce. Miroslav Švarc založil už roku 1989 stavební firmu Švarc s.r.o. Ale jeho podnikání evidentně začalo mnohem dříve.⁵⁰ S postupným uvolňováním komunistického režimu byl povolen výkon živností malým podnikatelům. Už z ideologie komunistického režimu je jasné, že tito živnostníci nemohli mít zaměstnance, protože by se jednalo o vykořisťování člověka člověkem. Zde je právě prazákad jeho přístupu k zaměstnanecké politice. Miroslav Švarc však již v době totality aplikoval švarcsystém, když subdodávkami jiných malých živnostníků zajišťoval plnění stavebních prací, aby mohl mít „zaměstnance“. Je tedy úsměvné, že úplně původně se nechtěl vyhnout daňové povinnosti a dalším výdajům, ale jeho motivace byla pouze sehnat si legálním způsobem „zaměstnance“.⁵¹

Se změnou režimu se však změnil i přístup Miroslava Švarce. Miroslav Švarc za účelem úspory na daních z příjmu, odvodech zdravotního a sociálního pojištění propustil zaměstnance své stavební firmy a obchodního domu a uzavřel s nimi smlouvu o díle. Všichni jeho „zaměstnanci“, kteří byli potřeba k fungování jeho podnikání formálně vystupovali jako osoby samostatně výdělečně činné.⁵²⁵³

Miroslav Švarc v té době neměl žádné zaměstnance a nemusel se tedy zaobírat pracovněprávní agendou, což mu poskytovalo jakousi konkurenční výhodu a o „práci“ v jeho firmě byl velký zájem, stejně tak se tento přístup projevil i u získávání zakázek pro jeho firmu, jelikož byl schopen nabídnout nižší

50 KALENSKÁ, Marie. Švarc-systém ani v r. 1993 nezanikne! *Právo a podnikání: Odborný časopis pro obchodní, finanční a pracovní právo*. 1993, č. 2, s. 28.

51 ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě *IHNED.cz* [online]. *Economia*, publikováno 16. 2. 2012 [cit. 17. 2. 2015]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

52 Švarc nepodniká, ale jeho systém žije. *Ihned.cz* [online]. Praha, 2005 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-16089820-svarc-nepodnika-ale-jeho-system-zije>

53 ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě *IHNED.cz* [online]. *Economia*, publikováno 16. 2. 2012 [cit. 29. 3. 2016]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

cenu než konkurence.⁵⁴⁵⁵

Miroslav Švarc poté inspiroval další podnikatele a nahrazení pracovněprávního vztahu vztahem obchodněprávním nebo občanskoprávním se začalo objevovat u stále většího počtu podnikatelských subjektů. Věc došla tak daleko, až se ve společnosti začal tento způsob označovat jako tzv. švarcův systém.⁵⁶ Takto etablovaný systém však nebyl ideální pro státní příjmy a proto zákonodárci přistoupili k řešení zákazem švarcsystému.

5.1. Zákaz švarcsystému

K zákazu švarcsystému došlo v roce 1992, kdy zákonodárce změnil zákonem č. 578/1991 Sb., o státním rozpočtu federace na rok 1992 a o změně daňových a některých dalších zákonů, znění zákona o zaměstnanosti, tím že do § 1 zákona o zaměstnanosti⁵⁷ přidal ustanovení, které upravovalo povinnost zaměstnavatele zajišťovat plnění běžných úkolů vycházejících z rozsahu jeho fungování zaměstnanci na základě pracovního vztahu.⁵⁸ Miroslav Švarc však zákaz nerespektoval a nadále využíval svůj systém. Úřady na to reagovaly několika pokutami, ale Miroslav Švarc nadále pokračoval v zaměstnávání na živnostenský list.

Tato ignorace zákonů vyústila v obvinění ze zpronevěry dávek sociálního zabezpečení a vzhledem k tomu, že obvinění přišlo v době, kdy došlo k jeho neúspěšnému obchodu se ztrátou 80 milionů korun nemohl zaplatit devět milionů,

54 Firma Švarc s.r.o. Měla v této době miliardový obrat

55 ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě *IHNED.cz* [online]. *Economia*, publikováno 16. 2. 2012 [cit. 29. 3. 2016]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

56 KALENSKÁ, Marie. Švarc-systém ani v r. 1993 nezanikne! *Právo a podnikání: Odborný časopis pro obchodní, finanční a pracovní právo*. 1993, č. 2, s. 28.

57 Zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti

58 Zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti - „*Právo občana na zaměstnání se zabezpečuje především jeho pracovním uplatněním v zaměstnání umožňujícím mu výkon práce v pracovním vztahu. Právnická nebo fyzická osoba je povinna plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu její činnosti zajišťovat svými zaměstnanci, které k tomu účelu zaměstnává v pracovních vztazích podle zákoníku práce; to neplatí o plnění běžných úkolů, které fyzická osoba zajišťuje sama nebo s pomocí svého manžela nebo dětí anebo právnická osoba prostřednictvím svých společníků nebo členů.*“

které mu vyměřila Česká správa sociálního zabezpečení.⁵⁹ Úřady mu paradoxně neumožnily zaplatit dluh ve splátkách a na základě obvinění ho soud uznal vinným ze zpronevěry dávek sociálního zabezpečení a vyměřil mu trest ve výši tří let odnětí svobody.⁶⁰ Paradoxní pro mě je, že nebyl odsouzen přímo za aplikaci švarcsystému, ale za nezaplacení dluhu, který mu vznikl za jeho oficiální zaměstnání, a nebýt neúspěšného obchodu tak by nejspíše nedošlo k jeho potrestání.

5.2. Částečná liberalizace a zákon č. 369/2000 Sb.

V roce 2000 došlo po veřejné diskuzi a kritice úpravy švarcsystému k částečnému uvolnění. Ustanovení upravující zákaz švarcsystému, které obsahoval Zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, byla poslancekým návrhem⁶¹ doplněna o výjimku, kdy zaměstnavatel měl možnost svěřovat plnění běžných úkolů spojených s jeho podnikáním jinému zaměstnavateli⁶², který má konkrétní svěřené činnosti uvedeny jako předmět své činnosti a bude je zajišťovat svými zaměstnanci, které zaměstnává v pracovněprávním vztahu na základě zákoníku práce.

5.3. Opětný přísný švarcsystému od 1. 1. 2012

Od 1. 1. 2012 je švarcsystém opět přísně sankcionován a jeho zákonné pojetí dostává podobu jakou popisují v mojí diplomové práci.

59 Švarc? Firma, soud, maringotka. *Lidovky.cz* [online]. Praha: Mafra, 2007 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/svarc-firma-soud-maringotka-dpb-/zpravy-domov.aspx?c=A070501_090230_in_domov_znk

60 ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě *IHNED.cz* [online]. *Economia*, publikováno 16. 2. 2012 [cit. 29. 3. 2016]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihted.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

61 Zákon č. 369/2000 Sb., který nabyt účinnosti 22. listopadu 2000

62 Fyzické nebo právnické osobě

6. Znaky švarcsystému a závislé práce

Jak jsem psal výše, švarcsystém jakožto zastřený právní vztah není jako takový nikde přesně definován. Při posuzování konkrétních případů finančními úřady a inspektoráty práce musí tyto státní orgány individuálně posuzovat zda li se jedná o zastřený právní vztah vycházejíc při tom z výkladu závislé práce. Výklad závislé práce je založen na ustanoveních zákoníku práce⁶³, zákona o zaměstnanosti⁶⁴, zákona o dani z příjmu⁶⁵ a především z judikatury⁶⁶, která je v případě prokazování zastřeného pracovního vztahu stěžejní. K dokazování zastřeného právního vztahu je použita definice závislé práce, a aby se jednalo o závislou práci, musí být naplněny všechny definiční znaky kumulativně.

6.1. Znaky závislé práce

Základními znaky závislé práce, které slouží k prokázání zastřeného právního vztahu jsou:

- práce ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance,
- práce jménem zaměstnavatele,
- práce podle pokynů zaměstnavatele,
- osobní výkon práce.

6.1.1. Práce vykonávaná ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti

Jedním ze základních znaků výkonu závislé práce je organizační podřízenost, vztah nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance. Tato

63 Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

64 Zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

65 Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

66 Například Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011

organizační podřízenost není možná u subjektů⁶⁷, kteří spolupracují na základě obchodněprávního vztahu. Už z podstaty obchodněprávních vztahů vychází obsah smlouvy z autonomie vůle stran a obě strany mají možnost implementovat do vztahu konkrétní podobu práv a povinností jakou uznají za vhodnou a jejich postavení je rovnocenné.⁶⁸

Zákoník práce zakládá pracovněprávní vztah jenž vychází z kogentních ustanovení a smluvní strany při uskutečňování výkonu závislé práce nejsou v rovném postavení.⁶⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že v případě, kdy osoba samostatně výdělečně činná vykonává určitou činnost ve vztahu podřízenosti⁷⁰ vůči zadavateli, lze se důvodně domnívat, že se jedná o zastřený pracovněprávní vztah.⁷¹ Jedním ze základních prvků organizační podřízenosti zaměstnance je kontrola výkonu práce ze strany zaměstnavatele nebo jeho zaměstnanců. To nelze zaměňovat s kontrolou kvality subdodávek, ale jedná se například o kontrolu dodržování pracovní doby.⁷²

6.1.2. Práce jménem zaměstnavatele

Z definice podnikatele obsažené v § 420 zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů vyplývá, že podnikatelem je ten *kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za*

67 podnikatelé

68 ŠTEFKO, Martin. *Vymezení závislé a nelegální práce*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. ISBN 978-80-87146-72-9.S. 163.

69 STÁDNÍK, J.; KIELER, P. Nejvyšší správní soud – nelegální práce a koncentrace řízení. *Práce a mzda*. 2012, č. 7, s. 42

70 Obzvláště jedná li se o situaci kdy je tato nadřízenost přímo upravena ve smlouvě mezi osobou samostatně výdělečně činnou a zadavatelem

71 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. *Práce a mzda*. 2011,s. 18

72 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. *Práce a mzda*. 2011,s.19

*podnikatele.*⁷³

Na rozdíl od podnikatele nevystupuje zaměstnanec svým jménem, ale vystupuje jako součást organizační struktury zaměstnavatele a při jednání s třetí stranou jedná jménem svého zaměstnavatele. Podnikatel dle občanského zákoníku⁷⁴ pod svým jménem vstupuje na trh nabídky a poptávky a své služby poskytuje na vlastní odpovědnost, zatímco zaměstnanec se zastřeným právním vztahem k zaměstnavateli se v podstatě nezúčastňuje trhu a svou práci fakturuje jen jedinému odběrateli.⁷⁵

Osoba samostatně výdělečně činná by tedy neměla vystupovat jménem svého odběratele a třetí strana by neměla dojít k dojmu, že jedná se zaměstnancem, který je podřízený odběrateli.⁷⁶ Častým projevem zastřeného pracovněprávního vztahu je například prezentování se vizitkami, které nesou název firmy odběratele včetně jeho loga a jiných vzorů spjatých s jeho firmou. Osoba samostatně výdělečně činná by se neměla podepisovat jménem objednatele a nebo využívat jeho razících vzorů. Dále by osoba samostatně výdělečně činná jako dodavatel neměla využívat pracovní pomůcky odběratele včetně pracovního oblečení, které lze považovat za stejnořad odběratele. Osoba samostatně výdělečně činná nemůže využívat emailovou schránku, která je provozována na serverech odběratele a využívat mobilní telefon poskytnutý odběratelem a především nesmí jeho telefonní číslo figurovat v seznamu zaměstnanců odběratele.⁷⁷

73 § 420 zákona č. 89/2012 Sb., Občanského Zákoníku, ve znění pozdějších předpisů

74 Zákona č. 89/2012 Sb., Občanský Zákoník, ve znění pozdějších předpisů

75 MORÁVEK, Daniel. Sedm znaků, které prokazují švarcsystém. *Podnikatel.cz* [online]. Internet info, 2012, , <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prok> [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prokazuji-svarcssystem/>

76 JELÍNEK, Tomáš. Švarcsystém staronově a jak se vyhnout postihu za něj. *Epravo.cz* [online]., 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/svarcssystem-staronove-a-jak-se-vyhnout-postihu-za-nej-83960.html>

77 DZURILLA, Branislav. ve stínu „švarcsystému“ zapomenutý pojem „závislá činnost“. Právní rozhledy. 2012, roč. 20, č. 21. ISSN 1210-6410 s. 743

6.1.2.1. Outsourcing

Výjimkou je úprava takzvaného outsourcingu, kdy je podnikateli dána možnost činnosti a úkoly, které nechce například z důvodu ekonomické nevýhodnosti zajišťovat svými zaměstnanci, delegovat na jiný podnikatelský subjekt, který se specializuje na tuto konkrétní činnost. Už z principu se musí jednat o doplňkové, podpůrné a vedlejší činnosti.⁷⁸

Nejčastěji outsourcovanými činnostmi je například správa informačních technologií, úklidové služby, správa a údržba nemovitostí, dopravní služby, personální záležitosti, stravovací služby, ostraha objektů, marketing, logistika, správa public relations a vedení mzdového a běžného účetnictví. Konkrétně v případě outsourcingu informačních technologií se jedná o velmi rozšířenou praxi, která vyplývá z náročnosti oboru.⁷⁹ V případě, že se určitý subjekt specializuje na určitou činnost má zpravidla zkušenější a vzdělanější personální obsazení.⁸⁰

Důvodem pro využití outsourcingu je ve většině případů snížení nákladů na danou činnost, která vyplývá například z úspor z rozsahu, které získá outsourcingový subjekt jeho specializací.⁸¹ Další aspekt výhodnosti může spočívat v tom, že se podnikatel touto činností nemusí zabývat a soustředit se na okruh předmětu činnosti pro které byl založen, protože odpovědnost za tuto činnost nese ten na koho je outsourcovaná činnost delegována. V žádném případě se nesmí jednat o delegování plnění běžných úkolů, které mu vyplývají z předmětu činnosti podnikatele – zaměstnavatele.⁸²

78 KOČÍ, Petr. Švarcsystém staronově a jak se vyhnout postihu za něj. *EAdvokacie.cz* [online]. 2005 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/svarcssystem-vs-outsourcing>

79 MAISNER, M., ČERNÝ, J. Právní aspekty outsourcingu. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s 1

80 MATEJKA, Ján. Outsourcing - hledisko právní a praktické. *ITprávo.cz* [online]. 2004 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://itpravo.cz/?x=171969>

81 MAISNER, M., ČERNÝ, J. Právní aspekty outsourcingu. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s 1

82 KANDLEROVÁ, Kateřina. Co je a není švarcsystém. *Portalpohoda.cz* [online]. 2013 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/co-je-a-neni-svarcssystem/>

Osobně si myslím, že trend dnešní doby, kdy se snaží firmy outsourcingem delegovat většinu činností na jiný subjekt, není úplně správný. Ano, existují činnosti, které pro podnikání nemají význam a jejich delegace dovolí podnikateli soustředit se na předmět své činnosti. Podle mého názoru by se však nemělo jednat o činnosti, s kterými přijde do styku konečný zákazník. Myslím si, že podnikatel orientovaný na zákazníka nemůže tyto činnosti outsourcovat na jiný subjekt. Subjekt, který vykonává činnost na základě smlouvy o outsourcingu je odpovědný svému smluvnímu partnerovi a třetí strana⁸³ je pro něj jen jakýsi „produkt“. Není přímo v jeho zájmu uspokojit potřeby konečných zákazníků, ale splňovat podmínky smlouvy o outsourcingu. Nemá potřebu se chovat jako řádný hospodář a nejedná nad rámec toho co mu vymezil podnikatel, který mu outsourcoval určitou činnost.

Dalším negativním aspektem bude fakturování na základě času stráveného konkrétní činností. Zájmem outsourcingového podnikatele bude naučtovat co největší časové období a s tím souvisí i rychlost provedení služby. V případě, že podnikatel bude určitou činnost zajišťovat svými prostředky, bude jako řádný hospodář dbát na to, aby se zkrátil čas na splnění úkolu a tím vynaloží menší náklady. Osobně si tedy myslím, že nadmíra užívání outsourcingu při němž má outsourcingový subjekt kontakt se zákazníky, má negativní vliv na podnikání a v dlouhodobém horizontu se nemusí vyplatit z důvodu jakéhosi odtržení podnikatele od svých zákazníků.

6.1.3. Práce podle pokynů zaměstnavatele

Znak závislé práce, kdy zaměstnanec plní práci dle pokynů zaměstnavatele, úzce souvisí se znakem spočívajícím na nadřazenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance. z tohoto vztahu vyplývá podřízenost zaměstnance ve smyslu udělování pokynů, kterými zaměstnavatel fakticky projevuje svoji nadřazenost v konkrétním právním vztahu vycházejícím z podstaty pracovněprávní úpravy.⁸⁴ Zaměstnavatel je povinen udělovat zaměstnanci pokyny

⁸³ Zákazník podnikatele, který tyto činnosti deleguje

⁸⁴ BĚLINA, Miroslav et al. *Pracovní právo. 6. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, s.r.o., 2014. 496 s. ISBN 978-80-7400-283-0. S. 142,*

k práci, a zaměstnanec je povinen řídit se těmito pokyny. V případě, že by se neřídil pokyny zaměstnavatele, vystavuje se zaměstnanec postihu z porušení pracovněprávních předpisů.⁸⁵

Ačkoliv by se mohlo zdát, že je podstatné jak probíhá zadávání úkolů, nehraje roli zda je pokyn zadáván přímo podnikatelem nebo jeho zástupcem v podobě zaměstnance, který je nadřízeným zaměstnanci, který je adresátem těchto pokynů. Stejně tak není pro rozlišení zda se jedná o zastřený právní vztah, to jakým způsobem byl sdělen pokyn, ať už se jednalo o pokyn udělený ústně, telefonicky, elektronickou poštou nebo klasickou poštou.⁸⁶

Tyto pokyny lze implementovat přímo do pracovní smlouvy jako popis práce a tím vymezit okruh činností, které bude zaměstnanec vykonávat zatímco u obchodněprávních vztahů se smlouva uzavírá co do výsledku činnosti a ne jeho přesného průběhu. Odběratel nespécifikuje zhotoviteli pracovní dobu ani místo výkonu zakázky.

6.1.4. Osobní výkon práce zaměstnancem

Povinnost zaměstnance je výkon závislé práce osobně což vychází ze samé podstaty pracovněprávního vztahu. Pracovněprávní vztah je založen na osobním vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.⁸⁷ Osobní výkon není implicitně obsažen při smluvním vztahu vycházejícím z obchodněprávních a občanskoprávních ustanovení. Povinnosti, které vyplývají zaměstnanci z pracovněprávního vztahu, nemůže zaměstnanec vykonávat práci jinak než osobně. Není dovoleno aby se zaměstnanec nechal zastoupit v plnění jeho povinností vůči zaměstnavateli třetí osobou, kterou by k tomu zaměstnanec zmocnil.

S osobním výkonem práce zaměstnancem také souvisí zákaz práce pro jiného podnikatele, který působí ve stejném oboru jako zaměstnavatel.

⁸⁵ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 33

⁸⁶ rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 8. 9. 2011, č.j. Afs 131/2005-49

⁸⁷ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. S. 15.

6.2. Dílčí znaky švarcsystému

Pro dokazování švarcsystému slouží takzvané dílčí znaky které napomáhají jako doplněk k výkladu závislé práce. Pro porozumění zde švarcsystémový zaměstnanec vystupuje jako dodavatel.

*Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.*⁸⁸

- Práce probíhá v odběratelem rozvržené pracovní době.⁸⁹
- Tato pracovní doba je sledována odběratelem a následně je jím vykazována a fakturována.⁹⁰
- Fakturace dodávky a její cena je dána hodinovou sazbou. Fakturovaná doba není vyčíslována na základě podkladů dodavatele, ale vykazuje jí sám odběratel na základě jeho evidence.⁹¹
- Dodavatel vykonává práci pro odběratele na jeho náklady. Dodavatel při výkonu zakázky využívá vlastních nástrojů a zpracovává odběratelův materiál aniž by takovou činnost fakturoval.⁹²
- Dodavatel využívá při výkonu práce osobní ochranné pracovní prostředky

88 § 2 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

89 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. Práce a mzda. 2011, s.19

90 MORÁVEK, Zdeněk. Švarcsystém v roce 2012. *Danarionline.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d39286v49305-svarcsystem-v-roce-2012/>

91 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. Práce a mzda. 2011, s.20

92 MORÁVEK, Zdeněk. Švarcsystém v roce 2012. *Danarionline.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d39286v49305-svarcsystem-v-roce-2012/>

nebo pracovní oděv⁹³, které mu poskytl odběratel.⁹⁴

- Dodavatel má smluvně zakázáno vykonávat práce pro jiný konkurenční subjekt odběratele.⁹⁵
- Dodavatel je exkluzivním dodavatelem pro odběratele. Dodavatel fakturuje pouze jednomu odběrateli.⁹⁶⁹⁷
- Dodavatel nemá vliv na určení postupu provedení dodávky. Tento postup je řízen vedoucím zaměstnancem odběratele.⁹⁸
- Pro jednání s třetí stranou vystupuje dodavatel jako zaměstnanec odběratele a jeho postavení vůči odběrateli nenesе známky dodavatelského vztahu.⁹⁹
- Dodavatel nemá možnost dále delegovat svoji zakázku, protože výkon dodávky je vázán na jeho osobní výkon práce.¹⁰⁰
- Dodavatel není zmíněn jako subdodavatel a odběratelé dodavatelova odběratele není dodavatel odpovědný těmto vyšším odběratelům, ale jen svému odběrateli.¹⁰¹

93 Obzvlášť když pracovní oděv nese název či logo odběratele

94 KALENSKÁ, Marie. Povinnost podnikatelů zajišťovat plnění běžných úkolů zaměstnanci. *Bulletin advokacie*. 1998, č. 5.

95 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. *Práce a mzda*. 2011, s. 21

96 KALENSKÁ, M. Švarcsystém nezanikne ani v roce 2005. *Právní rádce*. 2005, č. 3, Nakladatelství C. H. Beck s. 35

97 MORÁVEK, Daniel. Sedm znaků, které prokazují švarcsystém. *Podnikatel.cz* [online]. Internet info, 2012, , <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prok> [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prokazuji-svarcsystem/>

98 KALENSKÁ, M. Švarcsystém nezanikne ani v roce 2005. *Právní rádce*. 2005, č. 3, Nakladatelství C. H. Beck s. 37

99 PROCHÁZKA, Jakub. Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“. *Danarionline.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcsystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

100PROCHÁZKA, Jakub. Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“. *Danarionline.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcsystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

101ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1.

- Dodavatel pro odběratele vykonává práci s nízkou mírou specializace a to soustavně a dlouhodobě.¹⁰²
- Dodavatel vykonává pro odběratele práci, která je u jiných subjektů běžně zajišťována v pracovněprávních vztazích.¹⁰³
- Dodavatel spolupracuje se zaměstnanci odběratele. Tito zaměstnanci vykonávají stejnou činnost jako dodavatel, ale v rámci pracovněprávních vztahů. Stírá se rozdíl mezi dodavatelem a zaměstnancem odběratele.¹⁰⁴
- Ačkoliv jde evidentně o závislou práci, je dodávka uskutečňována na základě obchodněprávního vztahu a je zřejmé, že zaměstnavatel zneužívá svého dominantního postavení vůči zaměstnancům a nepřipouští uzavření vztahu založeného v relacích pracovního práva i když je zcela evidentní, že se jedná o závislou práci.¹⁰⁵
- Vztah mezi odběratelem a dodavatelem je uzavřen v dlouhodobém horizontu nebo je uzavřen na dobu neurčitou. Nejedná se o jednorázovou dodávku služeb a její výkon je soustavný.¹⁰⁶
- V případě dodavatelovy absence na výkonu práce není smluvně sjednáno, že může být zastoupen jím najatou třetí osobou.¹⁰⁷
- Odměna za dodávku a její výše se řídí vůlí odběratele a nemá smluvní

1. 2012 – I. část. Práce a mzda. 2011, s. 22

102ŠTEFKO, Martin. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. Studie lidských práv, č. 2. ISBN 978-80-87146-72-9. S. 178.

103BUKOVJAN, P.; ŠUBRT, B. Nelegální práce a prokazování pracovněprávního vztahu. *Práce a mzda*. 2012, č. 5, s. 21

104ZURILLA, Branislav. ve stínu „švarcsystému“ zapomenutý pojem „závislá činnost“. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 21. ISSN 1210-6410 s. 743

105KALENSKÁ, Marie. Plnění běžných úkolů výhradně zaměstnanci. *Právní rádce*. 1999, č. 3 s. 39

106*Pracovní právo 2012: závislá práce a její podoby : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Zámecký hotel Třešť 3.-5. října 2012*. In: . DOI: 978-80-210-6084-5. s. 70

107ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. Práce a mzda. 2011,

základ.¹⁰⁸

- Zaměstnanci odběratele jsou vypláceni ve stejných termínech jako dodavatelé.¹⁰⁹
- Dodavatel je odměněn za odvedenou práci stejně vysokou odměnou, která odpovídá výši mzdy zaměstnance vykonávajícího pro odběratele stejnou práci jako dodavatel. v jeho odměně není zohledněn fakt, že jako osoba samostatně výdělečně činná by měl nést vyšší náklady než zaměstnanec.¹¹⁰
- Dodavateli při výkonu práce nevznikají vlastní náklady a vše probíhá na náklady odběratele.¹¹¹

108MORÁVEK, Zdeněk. Švarcsystém v roce 2012. *Danarionline.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d39286v49305-svarcsystem-v-roce-2012/>

109BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

110BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

111ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. *Práce a mzda*. 2011, s. 22

7. Vybraná judikatura upřesňující výklad švarcsystému

7.1. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 2 Afs 62/2004 ze dne 24. 2. 2005 se dnes může jevit jako značně revoluční rozhodnutí v oblasti posuzování švarcsystému. Rozsudek sp. zn. 2 Afs 62/2004 je revoluční především díky jeho formulaci závislé činnosti jakožto pojmu definovaného v § 6 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu a naznačení zvýšení tolerance aplikace švarcsystému v podnikatelském prostředí právní sférou. Ačkoliv se rozsudek týká především pojmu závislá činnost jakožto pojmu definovaného v § 6 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu ovlivnil tento rozsudek i pracovněprávní spory v oblasti švarcsystému.¹¹²

Samotný sledovaný soudní spor má kořeny v roce 2000. Dne 20.4. 2000 byla Finančním úřadem pro Prahu 1 doměřena platebním výměrem firmě ZX Trading, s.r.o.(žalobce), daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků. Jednalo se o doměření daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků z roku 1998, jehož celková výše byla vyměřena na 305 140 Kč.¹¹³¹¹⁴

Kontrolou Finančního úřadu pro Prahu 1 bylo prokázáno žalobci proplácení faktur jež měly základ v písemných dohodách s dodavateli odborných zednických prací, vedení staveb a výkonu technického dozoru. Jednalo se však o tzv. zastřený stav věci podle ustanovení § 2 odst. 7 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků. Dodavatelé odborných zednických prací, vedení staveb a výkonu technického dozoru mají za povinnost jednat podle pokynů odběratele

112[Švarcsystém – začíná být pomalu jasno? *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/svarcsystem-zacina-byt-pomalu-jasno/>

113 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

114BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

(žalobce), pracovali s materiálem odběratele a tudíž nenesli žádné materiálové náklady spojené s výkonem činnosti a dále nejednali vlastním jménem. „Skutečnost, že dodavatelé vykonávali sjednané práce osobně, vyplývá ze zjištění dožádaných finančních úřadů. ze stejného zdroje je rovněž patrné, že údajní dodavatelé nevykazovali žádné materiálové náklady ani samostatnou fakturační činnost jiným subjektům. Protože stěžovatel je povinen hlavní předmět své činnosti zajišťovat svými zaměstnanci, je nutno předmětné dohody o spolupráci posoudit jako zastřené pracovní vztahy a stěžovatel proto byl plátcem daně z příjmů dle ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb. “¹¹⁵

Stejně tak bylo patrné, že vztah mezi odběratelem a dodavatelem jeví známky porušení zákazu švarcsystému a to z důvodu toho, že tento vztah bylo možné podle tehdy platného zákona o zaměstnanosti¹¹⁶ formulovat jako závislou práci.¹¹⁷

Firma ZX Trading, s.r.o., se rozhodla podat odvolání k Finančnímu ředitelství pro hlavní město Praha. Finanční ředitelství odvolání zamítlo dne 10.7.2002. Jako důvod zamítnutí odvolání Finanční ředitelství uvedlo že, konkrétní dodavatelé vystavili za rozhodné období faktury pouze firmě ZX Trading, s.r.o., dále neměli dodavatelé při výkonu své činnosti jiné náklady než na použití motorových vozidel a placení zdravotního pojištění a pojištění sociálního zabezpečení. Finanční ředitelství tak stvrdilo že, Finanční úřad pro Prahu 1 postupoval při doměřování daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků v rámci zákona. Firma ZX Trading, s.r.o., s tím pochopitelně nesouhlasila a rozhodnutí Finančního ředitelství se pokusila napadnout žalobou u Městského soudu v Praze. Městský soud v Praze žalobu zamítl dne 13. 1. 2004.¹¹⁸¹¹⁹

115 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

116 Zákon č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

117 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

118 HŮRKA, Petr, Ondřej NOVÁK a Michal VRAJÍK. *Aktuální pracovníprávní judikatura s podrobným komentářem: znění a podrobný komentář judikatury za roky ..., reprezentativní výběr nejnovějších judikátů v oblasti pracovního práva včetně judikatury Soudního dvora EU, aplikace judikatury v praxi*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění.

119 BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online].

2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

Podle pojmových znaků je závislá činnost vykonávána jménem plátce příjmů, podle jeho pokynů, na jeho účet a na jeho odpovědnost.¹²⁰ Soudci Městského soudu v Praze došli k závěru že, v případě firmy ZX Trading, s.r.o., a jejich dodavatelů došlo k naplnění pojmových znaků závislé činnosti. Tato závislá činnost byla formálně zastírána fakturací dodavatelů jakožto osob samostatně výdělečně činných.¹²¹

Rozhodnutí soudu spočívalo na argumentaci, že nezáleží na formě právního vztahu a podle jakého zákona došlo k uzavření smlouvy. Podle soudu byl rozhodující skutečný obsah právního úkonu. Soud takto rozhodl na základě principu materiální pravdy. Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze podala firma ZX Trading, s.r.o., kasační stížnost z důvodu nesprávného posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.¹²²

Firma svoji stížnost odůvodňovala tím, že soud při svém rozhodování nevezl v potaz velmi zvláštní charakter výkonu stavebních činností a prací. Firma argumentovala tím, že díky těmto specifikům je nemožné uzavírání pracovních smluv se všemi vykonavateli stavebních činností. Firma poukazovala na systém subdodávek specifický právě pro stavebnictví a v případě, že by všechny stavební práce byly vykonávány na základě zákoníku práce, došlo by k nevýhodnému postavení některých firem ve stavebnictví. Velmi důležitým bodem argumentace bylo odvolání se na čl. 26 Listiny základních práv a svobod a jí zaštiťované právo na svobodnou volbu povolání. Firma uvedla, že obchodněprávní charakter vztahu mezi odběratelem a dodavatelem byl iniciován dobrovolně ze strany dodavatele. Rozsudek doslovně uvádí toto: „*Stavby jsou totiž zpravidla zhotovovány dodavatelským způsobem, tzn. stavbu oficiálně zastřešuje generální dodavatel, který ji realizuje za pomoci i několika úrovní subdodavatelů, a to podle stupně rozestavěnosti. Pokud by prý měl být za správný považován výklad zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti učiněný správcem daně, povede to k likvidaci stavebnictví, neboť za nezákonný bude považován dodavatelský způsob zhotovování staveb a ve svých důsledcích budou zpochybněna živnostenská*

120 Pokyn č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti

121 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

122 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

oprávnění např. s předmětem zednické práce. v tomto směru se stěžovatel odvolává na čl. 26 Listiny základních práv a svobod, zaručující svobodnou volbu povolání, z čehož vyplývá rovněž právo zvolit si formu výkonu práce (pracovní poměr či podnikání.) „¹²³

Stěžovatel dále uváděl, že výkon stavebních činností konkrétními dodavateli probíhal pouze omezenou dobu a po tuto dobu dodavatelé vystavovali faktury pouze odběrateli a stěžovatel zároveň nemohl vědět o vedlejších příjmech dodavatelů. Dodavatelé nejednali jménem odběratele. V neposlední řadě také uvádí na pravou míru zajišťování nástrojů a pracovních pomůcek dodavatelům. „V projednávané věci pět osob trvalo na jiném vztahu se stěžovatelem než pracovněprávním a stěžovatel tak neměl jinou možnost než postupovat podle obchodního zákoníku. v žádném případě se však nejednalo o zastřený pracovněprávní vztah. Stěžovatel nesouhlasí s tím, že uzavřené smlouvy nelze podřadit režimu obchodního zákoníku, jelikož se jednalo o obchodní závazkové vztahy mezi podnikateli, týkající se jejich podnikatelské činnosti. Skutečnost, že dotčené fyzické osoby fakturovaly pouze stěžovateli a nevykazovaly materiálové náklady, považuje stěžovatel za irelevantní a za významné označuje to, že jim nemusel pracovní pomůcky a nástroje zajišťovat. Obdobně to, že živnostníci neměli v rozhodném období jiné příjmy od jiných subjektů, nemá žádný význam, protože stěžovatel nemohl kontrolovat, zda jeho subdodavatelé mají ještě další příjem či nikoliv. Skutečnost, že v některých případech stěžovatel živnostníkům (subdodavatelům) proplácel pracovní pomůcky, oděvy a náradí, stěžovatel zdůvodňuje tím, že toto zboží bylo kupováno pro jeho zaměstnance a jednalo se tak pouze o projev dobrých vzájemných obchodních vztahů mezi dvěma podnikatelskými subjekty. Není pravdou, že živnostníci jednali za stěžovatele jako jeho pracovníci, a v případě jednání pana Š. a H. šlo pouze o operativní zjednodušení agendy, nikoliv o trvalý jev.“¹²⁴

Na základě výše uvedených argumentací vyhověl Nejvyšší správní soud žalobci ve věci jeho kasační stížnosti a žalobce dosáhl zrušení rozsudku Městského soudu v Praze jenž prohlásil Nejvyšší správní soud za nezákonný.

¹²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

¹²⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

i přes to, že došlo k naplnění definičních znaků závislé činnosti uvedených v § 6 odst. 1, zákona o daních z příjmu, nebylo dokázáno, že se jedná o závislou činnost tak jak jí definuje daňová legislativa. Nejvyšší správní soud usoudil, že při posuzování závislé činnosti se nemůže přihlížet jen k podmínkám uvedených v zákoně ale že je nutné posuzovat především otázku míry závislosti dodavatele na odběrateli.¹²⁵¹²⁶

Soud na základě relevantních okolností musel konstatovat, že dodavatelé vykonávali práci krátkodobě, značně nesoustavně a do určité míry i nezávisle na vůli odběratele a tudíž nešlo o zastřený pracovněprávní vztah. Nejvyšší správní soud tímto rozsudkem prolomil rozhodnutí městského soudu a judikoval nová kritéria při určování míry závislosti jednotlivých subjektů.^{127 128}

Argumentace Nejvyššího správního soudu je stejně jako u Městského soudu v Praze založena na principu materiální pravdy. Na rozdíl od Městského soudu v Praze však nezaložil své rozhodnutí na pojmovém naplnění závislé činnosti tak jak to vyžaduje zákon o daních z příjmu. Toto naplnění pojmových znaků považoval za neadekvátní a nepostihující všechny možné varianty a případy. Nejvyšší správní soud vymezil materiální kritéria, která budou nutná naplnit aby se jednalo o závislou činnost. „*Vymezení zákonného termínu závislá činnost tak nemůže být redukováno toliko na činnost vykonávanou podle příslušných pokynů, nýbrž musí se jednat o činnost skutečně závislou na osobě plátce. Definiční prvek závislosti tak bude dán zejména povahou vykonávané činnosti (typicky práce vykonávané na jednom místě výhradně pro jednoho zaměstnavatele) a také tehdy, pokud se bude jednat o činnost dlouhodobou a kdy k uzavření pracovněprávního vztahu mělo dojít především v zájmu osoby, tuto činnost vykonávající, jelikož neuzavření tohoto vztahu v konečném důsledku její*

125 HŮRKA, Petr, Ondřej NOVÁK a Michal VRAJÍK. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem: znění a podrobný komentář judikatury za roky ..., reprezentativní výběr nejnovějších judikátů v oblasti pracovního práva včetně judikatury Soudního dvora EU, aplikace judikatury v praxi*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění.

126 BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

127 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

128 BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

právní sféru poškozuj. Naopak o závislou činnost zpravidla nejde, pakliže se jedná o specializovanou činnost vykonávanou pouze krátkodobě či nesoustavně a kdy je její výkon podmíněn faktory do značné míry nezávislými na vůli zadavatele (např. se jedná o sezónní práce, práce závislé na počasí, práce podmíněné realizací jednorázově získané zakázky apod.).“¹²⁹

7.2. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011

Tento rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2011, se týká sporu z roku 2002, kdy dva bývalý řidiči České televize (žalobci) žalovali Českou televizi. Oba řidiči obdrželi od České televize výpověď z pracovního poměru z důvodu nadbytečnosti. Česká televize řidičům navrhla kompromis zda nechtějí vykonávat svou činnost na základě takzvané rámcové smlouvy o přepravě osob a věcí. To by znamenalo, že by se nejednalo o vztah v pracovněprávní rovině, ale jednalo by se o vztah obchodněprávní povahy, kdy by řidiči byli externisté jakožto osoby samostatně výdělečně činné.¹³⁰

Z formálního hlediska však řidiči vystupovali navenek jako kmenoví zaměstnanci a využívali vozidla s logem České televize. S touto situací se řidiči nehodlali smířit, tudíž oba podali žalobu na Českou televizi ve věci porušení platného znění zákona o zaměstnanosti a zákoníku práce. Oba řidiči podali žalobu samostatně, avšak Obvodní soud pro Prahu 4 je spojil v jednu žalobu. Došlo k opakovanému zamítnutí žaloby a přelom v případě nastal až když Nejvyšší soud ve svém judikátu 21 Cdo 920/2010 prohlásil výpovědi za neplatné a vrátil věc k Městskému soudu v Praze. Judikát dodnes zásadně ovlivňuje pojetí závislé práce a pojetí švarcsystému a to především proto, že díky němu bylo zachyceno porušení zákazu švarcsystému přímo ve veřejné instituci. Judikát Nejvyššího soudu také přispěl k tomu, aby soudy tvrději trestaly výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztahy. Obvodní soud pro Prahu 4 a Městský soud v Praze svoji argumentaci při zamítnutí žalob řidičů odůvodnil, že bylo právem České televize ukončit pracovní poměr jejich řidičů výpovědí pro nadbytečnost v rámci

¹²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

¹³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011

rozhodnutí o organizační změně. Tuto argumentaci opíraly o judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 24 Cdo 1105/2001 ze dne 11. 4. 2002. Podle tohoto judikátu není rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách právním úkonem. Proto není možné na rozhodnutí zaměstnavatele o organizačních změnách aplikovat přezkum z hlediska platnosti tak jak to upravuje ustanovení § 37 až 39 občanského zákoníku a ustanovení § 18 až 21 zákoníku práce.¹³¹¹³²

Městský soud v Praze a Obvodní soud pro Prahu 4 dále tvrdily, že činnost jenž byla vykonávána řidiči nebylo možné posuzovat jako běžný úkol zaměstnavatele. To znamená, že její výkon nemusí být zajišťován v rovině pracovněprávních vztahů. Výkon jejich podnikatelské činnosti probíhal na základě koncesní listiny a probíhal podle smlouvy o rámcové přepravě osob a věci.¹³³¹³⁴

Výsledkem práce Nejvyššího soudu bylo zrušení dvou rozsudků nižší instance a došlo k vrácení věci soudu nižší instance a to k Městskému soudu v Praze k dalšímu projednání. Nejvyšší soud vyslovil souhlas s tvrzením, že v případě České televize se při přepravě osob a věcí nejednalo o běžné úkoly a tudíž Česká televize mohla přepravu osob a věcí zajišťovat dodavatelským způsobem, pokud však tato činnost nese známky podnikání podle § 2 obchodního zákoníku. *„V posuzovaném případě samotná okolnost, že řidiči externisté disponovali koncesní listinou, na věcném obsahu právního vztahu s žalovanou založeném rámcovou smlouvou o přepravě osob a věcí ničeho nezměnila. Zhotovitelé (tak jsou řidiči v rámcové smlouvě označováni) se zavázali jak zůstává v posuzované věci po skutkové stránce zjištěno - provádět přepravu věci a osob vozidly objednatele, jehož logem je vozidlo zpravidla opatřeno, že zavázali se tak činit po území České republiky a států Evropy s tím, že smlouva nabývá účinnosti dnem jejího podpisu oběma smluvními stranami, což neznamená*

131 HŮRKA, Petr, Ondřej NOVÁK a Michal VRAJÍK. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem: znění a podrobný komentář judikatury za roky .., reprezentativní výběr nejnovějších judikátů v oblasti pracovního práva včetně judikatury Soudního dvora EU, aplikace judikatury v praxi*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění.

132 BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

133 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011

134 BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

*z obsahového hlediska nic jiného, než dohodu o podstatných (esenciálních) náležitostech pracovní smlouvy ve smyslu ustanovení § 29 odst. 1 zák. práce. Ostatně o činnosti jako podnikatele vlastním jménem na vlastní zodpovědnost nevypovídá kupř. ani ujednání v rámcové smlouvě, podle něhož objednatel nese náklady na údržbu automobilu a pohonné hmoty (čerpání se zpravidla odehrává prostřednictvím platební karty CCS objednatele), a smlouvu o odpovědnosti za škodu má rovněž uzavřenou objednatel jako pojistník. ve prospěch opačného názoru nelze důvodně namítat, že řidiči jsou sice úkolováni dispečinkem, ale jízdu podle jeho pokynů musí provést až poté, co dílčí objednávku přijali, že nemají pracovní dobu a že jsou placeni za uskutečněné dílo, nikoliv za to, že práci konají, protože uvedené skutečnosti představují dohodu o dalších (pracovních a mzdových) podmínkách, na kterých měli účastníci zájem, podle ustanovení § 29 odst. 2 zák. práce. z těchto důvodů dovolací soud setrvává na názoru, že výše uvedená změna obsahu vedlejších ujednání v pracovních smlouvách nově přijímaných řidičů není organizační změnou ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zák. práce, a nemá důvod svůj názor měnit.*¹³⁵

Posledním rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2011 byla výpověď daná Českou televizí řidičům prohlášena za neplatnou. Rozhodnutí České televize o propuštění řidičů není možné chápat jako rozhodnutí o organizační změně, které by dávalo zaměstnavateli možnost výpovědi pracovní smlouvy zaměstnancům. Dále Nejvyšší soud vyjádřil názor ohledně smlouvy o přepravě osob a věcí uzavřené Českou televizí a řidiči a to, že se jedná o simulovaný právní úkon jehož úkolem je zastírat platný pracovněprávní vztah a tudíž naplnit podstatu švarcsystému. Zastírající platnou pracovní smlouvu tedy projev švarcsystému. Toto své tvrzení podložil ustanovením § 3 zákoníku práce jež tvrdí, že k výkonu závislé práce může docházet pouze v rovině pracovněprávního vztahu. Soudci Nejvyššího soudu vyslovili názor, že v rámci současné právní úpravy se nemusí jednat pouze o běžné úkoly, ale o všechny činnosti nesoucí známky závislé práce.

136137

135 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011

136 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 920/2010 ze dne 16.6.2011

137BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online].

2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

8. Příčiny a důsledky švarcsystému

8.1. Příčiny švarcsystému

Obecnými příčinami jsem se zabýval v kapitole Příčiny a důsledky šedé ekonomiky. Hlavní příčinou proč podnikatelé využívají švarcsystém při obsazování pracovních pozic je jeho ekonomická výhodnost. Zaměstnavatel ušetří na nákladech na daních a pojistném vznikajících mu při pracovněprávních vztazích a zároveň není nucen vynaložit tolik administrativy, která je spojená se zaměstnáváním.

8.2. Důsledky švarcsystému

8.2.1. Důsledky z pohledu pracovního práva

Hlavním důsledkem pro osobu samostatně výdělečně činnou vykonávající zastřený pracovněprávní vztah je její vyjmutí z ochrany, kterou poskytuje zaměstnancům zákoník práce. Vztah zaměstnavatele a švarcsystémového zaměstnance je založen na smluvní volnosti a zaměstnance, a jeho ukončení nastává dle podmínek uzavřených ve smlouvě mezi odběratelem¹³⁸ a dodavatelem¹³⁹, zatímco v případě pracovněprávního vztahu je zaměstnanec chráněn ustanoveními zákoníku práce o skončení pracovního poměru. Dovoluje li to odběrateli smlouva, kterou uzavřel s dodavatelem, může ukončit tento vztah bez udání důvodu a nemá povinnost poskytnout mu výpovědní lhůtu.

Zákoník práce uvádí taxativní výčet důvodů, které vedou k tomu, že zaměstnavatel může dát výpověď zaměstnanci. Zákoník práce dále upravuje délku výpovědní lhůty a podmínky za jakých nelze dát zaměstnanci výpověď¹⁴⁰.

138 Zaměstnavatel

139 Zaměstnanec – osoba samostatně výdělečně činná zastírající svůj pracovněprávní vztah vůči zaměstnavateli

140 Ochranná doba

Zaměstnavatel je povinen zaměstnanci za určitých okolností vyplatit odstupné. Zaměstnanec má dále dle zákoníku práce nárok na čerpaní dovolené v délce minimálně 4 týdnů za kalendářní rok.

Zaměstnavatel má povinnost vyplácet zaměstnanci příplatky za práci odvedenou přes čas, příplatky za práci v noci či ve dnech pracovního volna. Zaměstnanec má právo na náhradu cestovních náhrad, které mu vzniknou s výkonem zaměstnání.

Ustanovení zákoníku práce jsou koncipována pro zvýšenou ochranu zaměstnance a tomu odpovídá úprava bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zaměstnavatel musí vytvářet pracovní podmínky odpovídající těmto ustanovením aby byl zajištěn bezpečný průběh a výkon práce bez zbytečných pracovních úrazů. Zaměstnavatel musí zajistit stratifikaci pracovních podmínek pro zaměstnance se specifickými nároky na bezpečnost a zdraví. Zaměstnavatel musí zajistit zvláštní pracovní podmínky pro zaměstnance ženského pohlaví, zaměstnance s dětmi, zaměstnance se zdravotním postižením atd... Zaměstnanec má právo na pravidelné přestávky na oddech a jídlo.

Zákoník práce upravuje podmínky vyplácení mzdy a její minimální výši. Zvláštní ochranu požívá zaměstnanec v případě úrazu vzniklého při výkonu práce a zaměstnavatel je povinen mu vyplatit náhradu škody za vzniklý úraz nebo nemoci vyplývající z podmínek konkrétní práce. Zaměstnanec má nárok na náhradu své mzdy v případě pracovní neschopnosti. Odpovědnost zaměstnance za škodu způsobenou nedbalostí zaměstnavateli nesmí přesáhnout čtyřapůlnásobek průměrného měsíčního výdělku zaměstnance.

O výše uvedené prvky pracovněprávní ochrany zaměstnance však osoba samostatně výdělečně činná, zastírající pracovněprávní vztah, přichází a tudíž se dobrovolně připravuje o benefity zákoníku práce. Tyto prvky jsou koncipovány pro vyvážení vztahu mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem a při zastírání pracovněprávního vztahu lze mluvit o zjevné právní nerovnosti mezi oběma subjekty.

Zaměstnanci jsou ze zákona plátcí nemocenského pojištění zatímco osoba samostatně výdělečně činná se může tohoto pojištění dobrovolně účastnit. V případě, že osoba samostatně výdělečně činná není plátcem nemocenského pojištění nemá právo na výplatu dávek spojených s tímto pojištěním. Dobrovolnost placení nemocenského pojištění vede u podnikatelů k nízké míře dobrovolných plátců.

V případě podpory v nezaměstnanosti je na tom zaměstnanec výrazně lépe než osoba samostatně výdělečně činná z důvodu výměru těchto dávek z průměrného měsíčního výdělku a častého využívání aplikace paušálních výdajů při vyměřování daně z příjmu.

Nejzávažnějším důsledkem aplikace zastřené pracovního vztahu jsou pokuty plynoucí z výkonu nelegální práce dle ustanovení zákona o zaměstnanosti¹⁴¹. Tyto pokuty se v praxi týkají především zaměstnavatelů a blíže se jim budu věnovat v kapitole o kontrole a postihu švarcsystému.

8.2.2. Důsledky z pohledu finančního práva

Z hlediska finančního práva je švarcsystém jako zastřený pracovní vztah velmi palčivý problém. Využití švarcsystému připravuje státní rozpočet o značnou část příjmů. Důvodem je především rozdíl mezi striktním zdaněním zaměstnanců a zdaněním osob samostatně výdělečně činných. Tohoto rozdílu jsou si vědomi jak zaměstnavatelé i zaměstnanci. Stát přichází v souvislosti se švarcsystémem o 40 miliard korun ročně jenom v souvislosti s výběrem dávek na sociální a zdravotní pojištění.¹⁴²

141 § 5 zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

142 Stát kontroloval nelegální práci. Inspektoři rozdali pokuty za 140 milionů (zpravy.rozhlas.cz). *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/20624>

9. Kontrola a postih švarcsystému

Jak jsem uvedl výše, švarcsystém představuje nežádoucí jev v pracovní a finančním právu. Obě právní odvětví mají specifický způsob jak kontrolovat a postihovat používání švarcsystému v podnikatelském prostředí, ale bohužel nedochází ke kooperaci mezi orgány vykonávajícími kontrolu a postih švarcsystému.¹⁴³ Díky tomu může například nastat situace, kdy z hlediska pracovního práva orgán vykonávající dohled nekvalifikuje danou situaci jako v rozporu s ustanoveními pracovněprávních předpisů, ale orgán vykonávající dohled v oblasti finančního práva kvalifikuje situaci jako porušení zákona a udělí sankci v podobě pokuty. V případě pracovního práva probíhá dohled ze strany orgánů inspekce práce nad dodržováním ustanovení zákoníku práce, zákona o zaměstnanosti a dalších souvisejících pracovněprávních předpisů. Dohled v oblasti finančního práva je svěřen do pravomoci finančních úřadů jakožto správce daní.¹⁴⁴

Jsem toho názoru, že se jedná o jeden z aspektů, které napomáhají tomu, že je švarcsystém tak rozšířen. Je však nutno vzít v potaz rozdílnost obou právních úprav a rozdílného pojetí závislé práce z hlediska pracovního práva a závislé činnosti z hlediska finančního práva.

9.1. Kontrola a postih švarcsystému na základě pracovního práva

Kontrola a sankcionování švarcsystému je v pravomoci orgánů inspekce práce¹⁴⁵ dle zákona o zaměstnanosti¹⁴⁶ a zákona o inspekci práce¹⁴⁷. Aplikace švarcsystému je kvalifikována jako výkon nelegální práce a umožnění výkonu

143 ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. Práce a mzda. 2011 s. 22

144 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. Daňový expert [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/docd38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

145 Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce

146 § 125 až § 138 zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

147 § 7 až § 9 zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

nelegální práce a jedná se o přestupky¹⁴⁸ nebo správní delikty¹⁴⁹. Kontrola a uložení sankcí probíhá v nalézacím řízení, které se rozpadá na dvě části, na samotnou kontrolu a následné správní řízení o uložení případné sankce.¹⁵⁰

V případě, že fyzická osoba vykonává nelegální práci hrozí jí pokuta za přestupek¹⁵¹ v maximální výši 100 000 Kč a až 5 000 000 Kč za přestupek když fyzická osoba, která není zaměstnavatelem, ale je například vedoucím pracovníkem osoby, umožní výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah.¹⁵²

Spáchání správního deliktu spočívající v umožnění výkonu nelegální práce je sankcionováno pokutou¹⁵³ v maximální výši 10 000 000Kč a do roku 2014 byla její minimální výše 250 000 Kč. Ústavní soud však shledal minimální výši pokuty za správní delikt jako likvidační pro podnikatele a Nálezem Ústavního soudu č. 219/2014 Sb. s účinností od 20.10.2014 tuto minimální výši zrušil.

Inspektoři mají v rámci kontroly právo vstoupit do všech nemovitostí, objektů a ostatních prostor, které souvisí s podnikáním kontrolované osoby. Kontrolovaná osoba má povinnost poskytnout potřebnou míru součinnosti s inspektory, aby nebyl narušen rychlý průběh kontroly. Kontrola nemusí být oznámena předem a její zahájení může proběhnout bez ohlášení. Kontrola se zaměřuje na členy statutárního orgánu zaměstnavatele či jiného zástupce zaměstnavatele, a především na osoby, které jsou zaměstnány u kontrolovaného subjektu nebo zde vykonávající činnost, která je předmětem zaměstnavatele.

Inspektor je oprávněn žádat od všech osob, které se zdržují na pracovišti kontrolované osoby, prokázání totožnosti těchto osob a doložení vztahu k zaměstnavateli. Povinností kontrolovaných osob je jejich součinnost a předložení zpráv, dokumentů a dokladů spojených s kontrolou a stejně tak

148 §139i zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

149 §140 zákona č. 435/2004 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

150 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. Daňový expert [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/docd38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

151§ 139 odst. 3 písm. c) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

152§ 139 odst. 3 písm. d) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

153§ 140 odst. 4 písm. f) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

podání vysvětlení a informací potřebných ke kontrole. Inspektor je oprávněn si při kontrole pořizovat obrazové i zvukové záznamy.¹⁵⁴

Povinností inspektora je kontrolou zjistit skutečný stav a všechny zjištění, které zjistil v rámci kontroly náležitě doložit a uvést je do kontrolního protokolu¹⁵⁵ s popisem zjištěných skutečností a v případě porušení právních předpisů uvést, které z těchto předpisů byly porušeny. Kontrolovaná osoba je v závěru kontroly seznámena s obsahem tohoto protokolu a obdrží od inspektora stejnopis protokolu. V případě, že kontrolovaná osoba shledá protokol o výsledku kontroly jako chybný, může ve lhůtě pěti pracovních dní podat písemnou žádost o přezkoumání protokolu¹⁵⁶ adresovanou příslušnému inspektorátu práce.

Judikatura zdůrazňuje zjišťovací část kontroly u zaměstnavatele jako podstatnou část celé kontroly a je v zájmu kontrolované osoby aby zvolila od začátku aktivní přístup a především v otázce protokolu o výsledcích kontroly se snažila bránit nedostatkům podáním námitek v žádosti o přezkoumání protokolu.¹⁵⁷

9.1.1. Správní řízení

V případě, že inspektor shledá během kontroly, že došlo k umožnění výkonu nelegální práce, je na základě výsledků jeho kontroly zahájeno s kontrolovanou osobou správní řízení ve věci uložení sankce. Správní řízení se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., Správní řád a správní orgán nese důkazní břemeno.

Při určování pokuty a její výše je přihlédnuto k tomu o jak závažný se jedná správní delikt, jakým způsobem byl spáchán, jaké způsobil následky a všechny okolnosti, za kterých byl správní delikt spáchán. Výše pokuty je limitována hlediskem majetkových poměrů kontrolované osoby.¹⁵⁸

154 Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

155 Tento protokol slouží jako podklad pro správní řízení

156 dle § 41 odst. 1 zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

157 rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23.7. 1993 sp. zn. 6A 82/93

158 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

Kontrolovaná osoba má právo se proti pokutě odvolat ve lhůtě 15 dnů od doručení rozhodnutí o uložení pokuty za správní delikt a to písemně orgánu inspekce práce a jako takové má toto odvolání odkladný účinek. V případě, že kontrolovaná osoba neuspěje s tímto odvoláním proti rozhodnutí o uložení sankce za správní delikt má právo napadnout toto rozhodnutí soudní cestou.¹⁵⁹

9.1.2. Teorie vs. praxe

Z teoretického hlediska by se mohlo zdát, že kontrola a postih švarcsystému ze strany inspektorátů práce by měly být efektivní a úspěšné. Je to však pouze zdání a realita je zcela jiná. Státní úřad inspekce práce totiž svoji kontrolní činnost nesměřuje konkrétně na švarcsystém, ale na potírání nelegální práce jako takové. Státní úřad inspekce práce ve svých tiskových zprávách výslovně tvrdí, že potírání švarcsystému není prioritní¹⁶⁰ a představitelé Státního úřadu inspekce práce hovoří o kontrole švarcsystému jako o okrajové záležitosti.¹⁶¹

Důkazem toho je fakt, že Státní úřad inspekce práce nevede žádnou oficiální statistiku týkající se švarcsystému a informace podává jen na základě individuální žádosti dle zákona o svobodném přístupu k informacím¹⁶². Toho využil v roce 2013 server podnikatel.cz a sdělení Státního úřadu inspekce práce je lehce šokující.¹⁶³ Na potírání nelegální práce bylo uskutečněno 28 850 kontrol a z toho konkrétní kontrola švarcsystému tvořila minimum. Státní úřad inspekce

159 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

160 KONTROLY NELEGÁLNÍ PRÁCE NEPÁTRAJÍ JEN PO ŠVARCSYSTEMU. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12620/tz_150312.pdf

161 Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce ze dne 10. února 2014: Postavení tzv. švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc leden 2014. *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-5eddc871e2a6eb701df7b3ea7945f9f5/tiskova_zprava_leden_2014.pdf

162 Zákon č. 106/1999 Sb., Zákon o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

163 Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce ze dne 10. února 2014: Postavení tzv. švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc leden 2014. *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-5eddc871e2a6eb701df7b3ea7945f9f5/tiskova_zprava_leden_2014.pdf

práce odhalil švarcsystém jen v 186 případech a z toho bylo 131 případů týkajících se cizinců, kteří využili švarcsystém jako obcházení povinnosti mít na území České republiky povolení k zaměstnání.¹⁶⁴

Tyto případy však nelze považovat za klasický švarcsystém, který je trnem v oku státních představitelů. Odhalených zastřených pracovněprávních vztahů tedy bylo pouze 55¹⁶⁵ a to je číslo, kterému se člověk nemůže nezasmát. Toto číslo bylo ve finále ještě nižší, protože Státní úřad inspekce práce uvádí v tiskové zprávě z 10. února 2014¹⁶⁶, že v souvislosti se švarcsystémem uložil 17 pokut zaměstnavatelům v celkové výši 6 845 000 Kč a zaměstnancům byla uložena jedna pokuta ve výši 3 000 Kč a dodává že ze 17 těchto pokut nabylo právní moci pouhých 6 a ve zbytku případů probíhalo správní řízení ještě v době vydání této tiskové zprávy¹⁶⁷. Je tedy třeba počítat s tím, že většina pokutovaných osob využila všechny opravné prostředky a nemalá část byla určitě řešena soudní cestou a její výsledek byl zvrácen ve prospěch pokutovaných osob.

Podle mého se jedná o krásnou ukázkou populismu politiků, kteří hlásají hesla o palčivosti švarcsystému, ale vůbec si neuvědomují složitost prokazování švarcsystému a pak je na představitelích úřadů zodpovědných za kontrolu a postih švarcsystému aby uklidnili rozvířené vody v podnikatelském prostředí. Vláda avizuje, že chce přitvrdit v kontrolách švarcsystému, ale Státní úřad inspekce práce nemá vypracovanou metodiku jak potírat švarcsystém z vlastní iniciativy. Veškeré kontroly totiž provádí na základě podnětů a udání a v případě, že opravdu

164 Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce ze dne 10. února 2014: Postavení tzv. švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc leden 2014. *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-5eddc871e2a6eb701df7b3ea7945f9f5/tiskova_zprava_leden_2014.pdf

165 Kontroly švarcsystému za tento rok. Odhaleno 55 Čechů, cizinců bylo více (podnikatel.cz). *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2013 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/16888>

166 Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce ze dne 10. února 2014: Postavení tzv. švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc leden 2014. *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-5eddc871e2a6eb701df7b3ea7945f9f5/tiskova_zprava_leden_2014.pdf

167 Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce ze dne 10. února 2014: Postavení tzv. švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc leden 2014. *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-5eddc871e2a6eb701df7b3ea7945f9f5/tiskova_zprava_leden_2014.pdf

dojde ke kontrole, tak je zaměřena pouze na skutečnosti uvedené v podnětu.

Jsem toho názoru, že by měla kontrola v rovině pracovněprávní probíhat buďto efektivně a nebo vůbec. Strašák kontroly nad výkonem zastřeného pracovněprávního vztahu by neměl poškozovat právní jistotu v podnikatelském prostoru a stresovat malé podnikatele pro které je švarcsystém v mnoha případech jedna z mála cest jak udržet podnikání v zisku a konkurenceschopné. Celou mediální prezentace potírání švarcsystému ze strany inspektorátů práce považuji za jakýsi projev politického PR a marketingu, ale jeho reálný dopad je takřka nulový.

9.2. Kontrola a postih švarcsystému z pohledu finančního práva

Kontrola a postih švarcsystému neprobíhá jen v relacích pracovního práva, ale jako nežádoucí jev je kontrolován a sankcionován ze strany finanční správy. Finanční správa je sousta správních orgánů vykonávajících správu daní¹⁶⁸ tvořená z Generálního finančního ředitelství, Odvolacího finančního ředitelství a jednotlivými finančními úřady¹⁶⁹. Nadřízeným orgánem Generálního finančního ředitelství je dle zákona o finanční zprávě České republiky Ministerstvo financí. Generální ředitelství je nadřízeným orgánem Odvolacího finančního ředitelství a to je nadřízeným orgánem finančním úřadům¹⁷⁰. Finanční úřady jsou zastoupeny ve všech krajích České republiky a jednoho Specializovaného finančního úřadu¹⁷¹. Finanční úřady a Odvolací finanční ředitelství jsou organizační jednotky Generálního finančního ředitelství a nejsou samostatnou účetní jednotkou.¹⁷² Kontrola a postih švarcsystému má charakter daňové kontroly vykonávané finančními úřady a jejím jádrem je zdaněním příjmů pro zaměstnance.¹⁷³

168 § 1 odst 1 zákona č. 456/2011 Sb.Zákon o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

169 §1 odst. 2 zákona č. 456/2011 Sb.Zákon o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

170 § 1 odst. 3 zákona č. 456/2011 Sb.Zákon o Finanční správě České republiky

171 § 8 odst. 1 zákona č. 456/2011 Sb.Zákon o Finanční správě České republiky

172 § 1 odst. 4 zákona č. 456/2011 Sb.Zákon o Finanční správě České republiky

173 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

Praxe v oblasti potírání švarcsystému ze strany finanční správy se odlišuje od pojetí pracovněprávního. Zatímco pracovněprávní úprava pracuje s termínem závislá práce a od její definice je odvozena charakteristika švarcsystému, finanční právo pracuje s termínem závislá činnost pro zaměstnavatele. Nejedná se o termíny jejíž význam by splýval. Závislá činnost tak jak je definována zákonem o daních z příjmů je širším pojmem než závislá práce definovaná zákoníkem práce. Zákon o daních z příjmů považuje za poplatníka daně z příjmu ze závislé činnosti nejenom zaměstnanec, který je zaměstnán v souladu se zákoníkem práce, ale i jiné subjekty, které nejsou se zaměstnavatelem¹⁷⁴ ve vztahu pracovněprávním.¹⁷⁵

Švarcsystém lze z pohledu finančního práva vnímat jako předstíraný vztah zaměstnanec a zaměstnavatele, vztahem dvou osob samostatně výdělečně činných. Dle zákona o daních příjmu se jedná o zastírání skutečného stavu, tedy výkonu závislé činnosti pro zaměstnavatele¹⁷⁶.

Zákon o daních z příjmů nedefinuje přímo povahu vztahů, které jsou tímto zákonem označovány jako závislá činnost. Základní charakteristika je dovazována výkladem. Správce daně při kontrole švarcsystému posuzuje daný právní vztah dle objektivních skutkových okolností a zkoumá stav právního vztahu dle skutečného obsahu právních úkonů.¹⁷⁷¹⁷⁸

Při určování právní povahy vztahů, které označuje zákon o daních z příjmů jako závislá činnost, je využíváno správní praxe orgánů kontroly, judikatury soudů včetně Ústavního soudu a především pokyn Ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.¹⁷⁹

174 Plátcem daně

175 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/docd38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

176 § 6 odst 1 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

177 § 8 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

178 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/docd38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

179 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012

Tento pokyn uvádí jako znaky a okolnosti, které vedou k určení zda li se v případě spolupracující fyzické osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné jedná o vztah závislé činnosti:

- plátce příjmu přímo či nepřímo ukládá úkoly, řídí a kontroluje fyzickou osobu a nese odpovědnost související s její činností,¹⁸⁰
- fyzická osoba má ve vztahu k plátcí příjmu obdobné postavení jako zaměstnanec,¹⁸¹
- odměna za práci je vypočítána na základě délky pracovní doby nebo obdobným způsobem běžným při odměňování osoby v pracovně-právním vztahu,¹⁸²
- materiál, pracovní pomůcky, stroje a zařízení potřebné pro výkon činnosti jsou fyzické osobě poskytovány plátcem příjmu,¹⁸³
- vztah mezi plátcem příjmu a fyzickou osobou je dlouhodobý anebo soustavný, resp. fyzická osoba vykonává činnost dlouhodobě pouze pro jednoho plátce příjmu, a to osobně nebo prostřednictvím spolupracující osoby ve smyslu § 13 zákona o daních z příjmu.¹⁸⁴

Na základě těchto pokynů a bohaté judikatury tedy může dojít k situaci, kdy správce daně překvalifikuje příjem osoby samostatně výdělečně činné na příjem ze závislé činnosti. Následky, které z toho plynou budou popsány v následujících kapitolách.

[cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarc systemu-a-jeho-kontrola/>

180 pokyn ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

181 pokyn ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

182 pokyn ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

183 pokyn ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

184 pokyn ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

9.2.1. Doměření daně z příjmů fyzické osoby ze závislé činnosti

V případě, že dojde k překlasifikování vztahu splupracujících osob na vztah závislé činnosti dle zákona o daních z příjmů, je správce daně povinen doměřit zaměstnavateli¹⁸⁵ daň z příjmu fyzické osoby ze závislé činnosti, kterou zaměstnavatel neodvedl srážkou z poskytnuté odměny fyzické osobě, která se zaměstnavatelem spolupracuje.¹⁸⁶¹⁸⁷ Tento doměr daně je pro zaměstnavatele značně nevýhodný. „Pokud povinnost vybrat nebo srazit daň včetně záloh u daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně nebo u daně sražené plátcem daně poplatníkovi z příjmů ze závislé činnosti nebyla ve stanovené výši plátcem daně splněna, a to ani dodatečně, je základem pro výpočet této částky vybírané nebo sražené daně včetně záloh částka, z níž by po vybrání nebo sražení zbyla částka, která byla plátcem daně poplatníkovi skutečně vyplacena; u poplatníka s příjmy podle § 6 zvýšená o povinné pojistné podle § 6 odst. 12.“¹⁸⁸

Příslušenstvím tohoto doměru daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti bude penále z částky doměřené daně ve výši 20%¹⁸⁹ a „...úrok z prodlení za každý den prodlení, počínaje pátým pracovním dnem následujícím po dni splatnosti až do dne platby včetně. Výše úroku z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o 14 procentních bodů, platné pro první den příslušného kalendářního pololetí.“¹⁹⁰

9.2.2. Dvojití odvedení daně z příjmů fyzických osob

K doměru daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti dojde i v situaci, kdy došlo ke zdanění příjmu fyzickou osobou v rámci příjmu¹⁹¹

¹⁸⁵ Odběrateli práce

¹⁸⁶ VANČUROVÁ, Alena. Daňové aspekty Švarc-systému. In Sborník konference Daně - teorie a praxe 2009. Brno: AKADEMIE STING, 2009. ISBN 978-80-86342-85-6.

¹⁸⁷ TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

¹⁸⁸ §38s zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁹ § 251 odst. 1 písm. a) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁰ § 252 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹¹ Příjmem se rozumí příjem od odběratele za odvedenou práci

ze samostatně výdělečné činnosti¹⁹². K tomu nejvyšší správní soud judikoval, že se nelze obhajovat tím, že za zaměstnavatele byla splněna daňová povinnost jinou osobou samostatně výdělečně činnou zdaněním příjmu dle § 7 zákona o daních z příjmů. Nebude se jednat o dvojí zdanění, což potvrzuje i judikatura Nejvyššího správního soudu, kdy bylo judikováno, že jedná li se o daňovou povinnost, kterou nevyměří správce daně poplatníkovi ale plátcí, nelze to považovat za dvojí zdanění.¹⁹³¹⁹⁴

9.2.3. Odvody na veřejnoprávní pojištění

V případě, že dojde k překlasifikování příjmu osoby samostatně výdělečně činné na příjem ze závislé činnosti, nedochází k následnému doměru zákonného pojištění. Tento stav je dán rozdílnou definicí poplatníka pojištění a plátce pojištění dle právní úpravy veřejnoprávního pojištění¹⁹⁵ a vymezení pojmů zaměstnanec a zaměstnavatel dle zákona o daních z příjmů.¹⁹⁶¹⁹⁷

9.2.4. DPH

Správce daně doměří plátcí daně¹⁹⁸ neoprávněně nárokovanou daň z přidané hodnoty včetně příslušenství v případě, kdy nedošlo k fakturování osobou samostatně výdělečně činnou, která by byla skutečným registrovaným plátcem daně z přidané hodnoty. Tím se myslí osoby samostatně výdělečně činné, které jsou s plátcem příjmu¹⁹⁹ ve vztahu, který nese znaky výkonu závislé činnosti.²⁰⁰

192 § 7 zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

193 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2005, sp. zn. 5 Afs 80/2004

194 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

195 Zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění

196 Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů

197 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

198 zaměstnavateli

199 zaměstnavatelem

200 TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>

9.2.5. Sankce ve formě trestního postihu

Vedle samotných postihů ze strany správce daně riskuje zaměstnavatel trestní postih za trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby.

1. *„Kdo ve větším rozsahu nesplní jako zaměstnavatel nebo plátce svoji zákonnou povinnost odvést za zaměstnance nebo jinou osobu daň, pojistné na důchodové spoření, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti nebo pojistné na zdravotní pojištění, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.“²⁰¹*
2. *„Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.“²⁰²*
3. *„Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“²⁰³*

„Trestní odpovědnost za trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241) zaniká, jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.“²⁰⁴

201 § 241 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

202 § 241 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

203 § 241 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

204 § 242 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

10. De lege ferenda

Problematika šedé ekonomiky je bezesporu téma, kde nelze vyslovit jasnou koncepci řešení. Už samotná otázka zda li je třeba podnikat kroky k potírání šedé ekonomiky nemá jednoznačnou odpověď a liší se dle osobních preferencí odborníků zabývajících se tímto fenoménem.

Osobně si myslím, že v případě České republiky je daňová politika nastavena špatně a jako taková nahrává k existenci a bujení šedé ekonomiky. Nabízí se také otázka na kolik to souvisí se stavem společnosti v České republice. Šedá ekonomika je v České republice velmi dobře zakořeněný jev. Jak bylo uvedeno výše šedá ekonomika se nejčastěji objevuje v době války, v hospodářství s centrálně plánovanou ekonomikou a v případě transformace ekonomických systémů. Z toho lze vyvodit, že šedá ekonomika je v České republice nepřetržitě od druhé světové války do pádu komunistického systému a následné demokratizace a v myšlení obyvatel má dnes již značně deformované postavení.

Jsem toho názoru, že šedou ekonomiku nelze zcela vymínit a je třeba se zaměřit na potírání jen extrémních případů, které prokazatelně poškozují hospodářství České republiky. To ovšem nemůže probíhat v relacích zpřísnování regulací a zvyšování daňové zátěže.

V případě švarcsystému je můj názor poněkud komplikovanější. Na jednu stranu vnímám škodlivost tohoto jevu, ale na stranu druhou vnímám jistou nutnost v jeho využití. Možným řešením by mohlo být legalizování švarcsystému ve formě svobody volby zda li chce fyzická osoba vykonávat činnost jako zaměstnanec a nebo osoba samostatně výdělečně činná. Podotýkám, že se musí opravdu jednat o svobodnou volbu a zaměstnanec by neměl být nucen ze strany zaměstnavatele k obchodněprávnímu vztahu. Bude na každém zda li chce být chráněn ustanoveními pracovního práva a tuto ochranu vymění za méně výhodné platové podmínky.

Nabízí se také řešení v podobě úpravy využití paušálních výdajů při výběru daní z příjmu fyzických osob, aby nebyl švarcsystém tak výhodný a paušální výdaje představovaly jen úlevu od administrativy spojené s placením daní. Paušální výdaje by měly především sloužit jako usnadnění podnikání především v jeho začátcích, ale neměly by poskytovat značnou výhodu z hlediska výše daňové povinnosti. Je otázkou zda li by nemělo dojít k větší diferenciaci paušálních tříd a jejich propracovanější klasifikace.

Dále jsem toho názoru, že by se měla výrazně pozměnit koncepce výkonu kontroly švarcsystému ze strany orgánů inspekce práce. Z poznatků, které sem zjistil při psaní mé diplomové práce jsem přesvědčen o naprosté neefektivitě kontrol orgánů inspekce práce. Jako zásadní problém spatřuji v koncepci kontrol, kdy neprobíhá například namátková kontrola, ale všechny kontroly jsou uskutečňovány na základě udání a podnětů. Kontrola by měla vycházet z iniciativy orgánů inspekce práce a tyto orgány by měly, vypracovat metodiku jak ji uskutečňovat.

11. Závěr

Je zcela nepochybné, že šedá ekonomika má značný vliv na hospodářství jednotlivých zemí a nelze její existenci přehlížet nebo jí brát na lehkou váhu. I přes svůj skrytý charakter ovlivňuje život každého z nás a není nikdo, kdo by na ní ať už vědomě či nevědomě neparticipoval. Konkrétně v České republice vždy hrála důležitou roli a přinášela jak negativní tak i pozitivní důsledky.

Švarcsystém je velmi rozšířená praktika, která bezesporu přináší výhody zaměstnavatelům i zaměstnancům. Je zcela evidentní, že tyto výhody převyšují možné důsledky jejího odhalení. Stejně tak je patrné, že především laická veřejnost považuje švarcsystém za výborný způsob jak šetřit náklady vznikajících při podnikání.

Stěžejním problémem v případě švarcsystému je fakt, že je jen velmi málo subjektů, kteří by za využití švarcsystému byly sankcionováni a to dává velmi negativní příklad zbytku společnosti. Je tedy naprosto jasné, že švarcsystém bude nadále využíván do té doby, kdy bude jeho využití tak výhodné a postihy v nedohlednu.

V práci sem se snažil podchytit podstatu obou termínů a především jejich příčiny a důsledky. Dále sem se snažil vysvětlit kontrolu a následné postihy jak z obecného hlediska u šedé ekonomiky tak konkrétněji u švarcsystému.

Cílem této práce bylo podat za pomoci deskriptivní, analytické a komparativní metody srozumitelný výklad ve věci šedé ekonomiky a švarcsystému jakožto konkrétního jevu v rámci šedé ekonomiky. Tyto cíle se mi podařilo naplnit a doufám že tato práce bude pro čtenáře užitečná pro pochopení šedé ekonomiky a švarcsystému.

12. Seznam zdrojů

12.1. Knižní publikace

BĚLINA, Miroslav et al. *Pracovní právo. 6. dopl. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, s.r.o., 2014. 496 s. ISBN 978-80-7400-283-0.*

BĚLINA, Miroslav. *Zákoník práce: komentář. 2. vyd. v Praze: C.H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-290-8.*

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra; MRKÝVKA, Petr; TOMAŤIČ, Ivan a kol. *Finanční a daňové právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 525 s. ISBN 978-80-7385-155-7.*

FASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika a práce na černo. I. Praha: Sondy, 2007. ISBN 978-80-86846-21-7.*

HŮRKA, Petr, Ondřej NOVÁK a Michal VRAJÍK. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem: znění a podrobný komentář judikatury za roky ..., reprezentativní výběr nejnovějších judikátů v oblasti pracovního práva včetně judikatury Soudního dvora EU, aplikace judikatury v praxi. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění.*

MAISNER, M., ČERNÝ, J. *Právní aspekty outsourcingu. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.*

PAVLÁTOVÁ, Jarmila. *Několik poznámek k vymezení závislé práce a práce nelegální. In: Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Pracovní právo 2012 na téma Závislá práce a její podoby. Brno: Masarykova univerzita, 2012. s. 44. SBN 978-80-210-6084-5.*

PELC, Vladimír. *Daně z příjmů: s komentářem 2013 : zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, s komentářem, účinný pro rok 2013, včetně novel od 1.4.2013 a 3.4.2013, zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, s komentářem, účinný pro rok 2013, vyhlášky a nařízení vlády ČR, pokyny a sdělení MF ČR, judikatura. 13. aktualiz. vyd. Olomouc: Anag, 2013. Daně (ANAG). ISBN 978-80-7263-784-3.*

Pracovní právo 2012: závislá práce a její podoby : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Zámecký hotel Třešť 3.-5. října 2012. In: . DOI: 978-80-210-6084-5. s. 70

ŠTEFKO, Martin. *Vymezení závislé a nelegální práce. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. ISBN 978-80-87146-72-9. S. 163.*

VANČUROVÁ, Alena. *Daňové aspekty Švarc-systému. In Sborník konference Daně - teorie a praxe 2009. Brno: AKADEMIE STING, 2009. ISBN 978-80-*

BUKOVJAN, P.; ŠUBRT, B. Nelegální práce a prokazování pracovněprávního vztahu. *Práce a mzda*. 2012, č. 5,

BURDA, Zdeněk. Švarcsystém v daňové judikatuře. *Daně a právo v praxi* [online]. 2011, 2011(8) [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d34812v44429-svarcsystem-v-danove-judikature/>

DZURILLA, Branislav. ve stínu „švarcsystému“ zapomenutý pojem „závislá činnost“. *Právní rozhledy*. 2012, roč. 20, č. 21. ISSN 1210-6410

JELÍNEK, Tomáš. Švarcsystém staronově a jak se vyhnout postihu za něj. *Epravo.cz* [online]., 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/svarcsystem-staronove-a-jak-se-vyhnout-postihu-za-nej-83960.html>

KALENSKÁ, Marie. Plnění běžných úkolů výhradně zaměstnanci. *Právní rádce*. 1999, č. 3 s. 39

KALENSKÁ, Marie. Povinnost podnikatelů zajišťovat plnění běžných úkolů zaměstnanci. *Bulletin advokacie*. 1998, č. 5.

KALENSKÁ, Marie. Švarc-systém ani v r. 1993 nezanikne! *Právo a podnikání: Odborný časopis pro obchodní, finanční a pracovní právo*. 1993, č. 2

KALENSKÁ, M. Švarcsystém nezanikne ani v roce 2005. *Právní rádce*. 2005, č. 3, Nakladatelství C. H. Beck

RECHBERGER, T. Postihy za švarcsystém napříč hranicemi, aneb, Jak jsme na tom v ČR? *Právní rádce*. 2012, roč. 20, č. 7, s. 10-12. ISSN 1210-4817.

SMEJKAL, Ladislav. Výkon závislé práce v souvislosti s dočasným přidělováním zaměstnanců. *Právní rozhledy: Časopis pro všechna právní odvětví*. 2008, roč. 16. č. 1

STÁDNÍK, J.; KIELER, P. Nejvyšší správní soud – nelegální práce a koncentrace řízení. *Práce a mzda*. 2012, č. 7

ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě *IHNED.cz* [online]. *Economia*, publikováno 16. 2. 2012 [cit. 17. 2. 2015]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

ŠUBRT, Bořivoj; TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012- I. část. *Práce a mzda*. 2011, č. 12.

TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Daňový expert* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z:

<http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/docd38763v48736-rizika-svarcysystemu-a-jeho-kontrola/>

12.3. Internetové zdroje

FREY, Bruno a Friedrich SCHNEIDER. [Http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf](http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf): Neoficiální a šedá ekonomika. *Trade-off* [online]. 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2016/02/TRADE_OFF_web_02015.pdf

KANDLEROVÁ, Kateřina. Co je a není švarcsystém. *Portalpohoda.cz* [online]. 2013 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/pro-podnikatele/uz-podnikam/co-je-a-neni-svarcysystem/>

KOČÍ, Petr. Švarcsystém staronově a jak se vyhnout postihu za něj. *EAdvokacie.cz* [online]. 2005 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/svarcysystem-vs-outsourcing>

Kompetence orgánů inspekce práce. *Státní úřad inspekce práce* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.suip.cz/pracovnepravni-vztahy/kompetence-organiu-inspekceprace/>

KONTROLY NELEGÁLNÍ PRÁCE NEPÁTRAJÍ JEN PO ŠVARCSYSTÉMU. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/12620/tz_150312.pdf

Kontroly švarcsystému za tento rok. Odhaleno 55 Čechů, cizinců bylo více (podnikatel.cz). *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2013 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/16888>

MATEJKA, Ján. Outsourcing - hledisko právní a praktické. *ITprávo.cz* [online]. 2004 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://itpravo.cz/?x=171969>

MORÁVEK, Daniel. Sedm znaků, které prokazují švarcsystém. *Podnikatel.cz* [online]. Internet info, 2012, <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prok> [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/clanky/7-znaku-ktere-prokazuji-svarcysystem/>

MORÁVEK, Zdeněk. Švarcsystém v roce 2012. *Danarionline.cz* [online]. 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/docd39286v49305-svarcysystem-v-roce-2012/>

PROCHÁZKA, Jakub. Švarcsystém: Nelegální práce pro armádu „podnikatelů“. *Danarionline.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/svarcysystem-nelegalni-prace-pro-armadu-podnikatelu-54429.html>

RAIS, Jonáš, Aleš ROD a Ondřej KLIČKA. Stínová ekonomika v České republice

01/2015. *CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz* [online]. 2015, , 60 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://eceta.cz/wp-content/uploads/2015/11/SE_01_2015_web.pdf

Special Eurobarometer 402: Undeclared work in the European Union. *Europa.eu* [online]. Brusel: Evropská komise, 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_402_en.pdf

Stanovisko k nové definici nelegální práce. *INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/obecne/prav_predpisy/vyklady/svarcsystem

Stát kontroloval nelegální práci. Inspektoři rozdali pokuty za 140 milionů (zpravy.rozhlas.cz). *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/20624>

Švarc nepodniká, ale jeho systém žije. *Ihned.cz* [online]. Praha, 2005 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-16089820-svarc-nepodnika-ale-jeho-system-zije>

Švarc? Firma, soud, maringotka. *Lidovky.cz* [online]. Praha: Mafra, 2007 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/svarc-firma-soud-maringotka-dpb-zpravy-domov.aspx?c=A070501_090230_ln_domov_znk

Švarcsystém – začíná být pomalu jasno? *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://www.fucik.cz/publikace/svarcsystem-zacina-byt-pomalu-jasno/>

The Shadow Economy and Work in the Shadow: What Do We (Not) Know? *Iza.org* [online]. Bonn: IZA, 2012 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <http://ftp.iza.org/dp6423.pdf>

Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce ze dne 10. února 2014: Postavení tzv. švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti Státního úřadu inspekce práce za měsíc leden 2014. *Státní úřad inspekce práce* [online]. 2014 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: http://www.suip.cz/_files/suip-5eddc871e2a6eb701df7b3ea7945f9f5/tiskova_zprava_leden_2014.pdf

ZÍDKOVÁ, Hana. DISKUSE k METODÁM ODHADŮ STÍNOVÉ EKONOMIKY. *ACTA OECONOMICA PRAGENSIA* [online]. 2012, , 17 [cit. 2016-03-29]. Dostupné z: <https://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=aop&pdf=384.pdf>

12.4. Právní předpisy

Pokyn č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti

Pokyn ministerstva financí č. D – 285 k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č.

586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti.

Zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění ke dni 1. 11. 2004.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 369/2000 Sb., , terým se mění zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanského Zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/1999 Sb., Zákon o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění,

Zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

12.5. Judikatura

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 69/03

Nález Ústavního soudu ze dne 15. prosince 2003, sp. zn. IV. ÚS 666/02

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze 22. 9. 2004, sp. zn. 11 Tdo 917/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.6.2011, sp. zn. 21 Cdo 920/2010

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. 2 Afs 62/2004

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2005, sp. zn. 5 Afs 80/2004

Usnesení Ústavního soudu III. ÚS 410/01 ze dne 6. prosince 2001, zveřejněné ve Sbírce rozhodnutí ÚS 24/2001 pod č. 44/2001.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. června 2008, sp. zn. 9 Afs 106/2007-81

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. července 2006, sp. zn. 2 Afs 173/2005-69

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. 1 Afs 53/2011-208

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. července 2006, sp. zn. 2 Afs 173/2005-69

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13.4.2004, sp. zn. 1 Afs 124/2009

Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. února 2008, sp. zn. II. ÚS 698/07

Usnesení Ústavního soudu III. ÚS 410/01 ze dne 6. prosince 2001, zveřejněné ve Sbírce rozhodnutí ÚS 24/2001 pod č. 44/2001.

13. Resume

This thesis deals with the gray economy and the misclassification of employees as independent contractors called švarcsystém . Diploma thesis starts with defining the concept of the gray economy and ways of measuring it . Another chapter deals with the causes and consequences of the gray economy. The following chapter dealing with the concept and essence of švarcsystém . Another chapter describes the characteristics that determine the existence švarcsystém . The paper also describes the case law on švarcsystém . Another chapter deals with the causes and consequences švarcsystém and applications. The diploma thesis includes a description of controls and sanctions švarcsystém . Part of this work are the author's reflections de lege ferenda.